

30Ж-2
2600

Пролетарыі ўсіх краін, злучайцеся!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

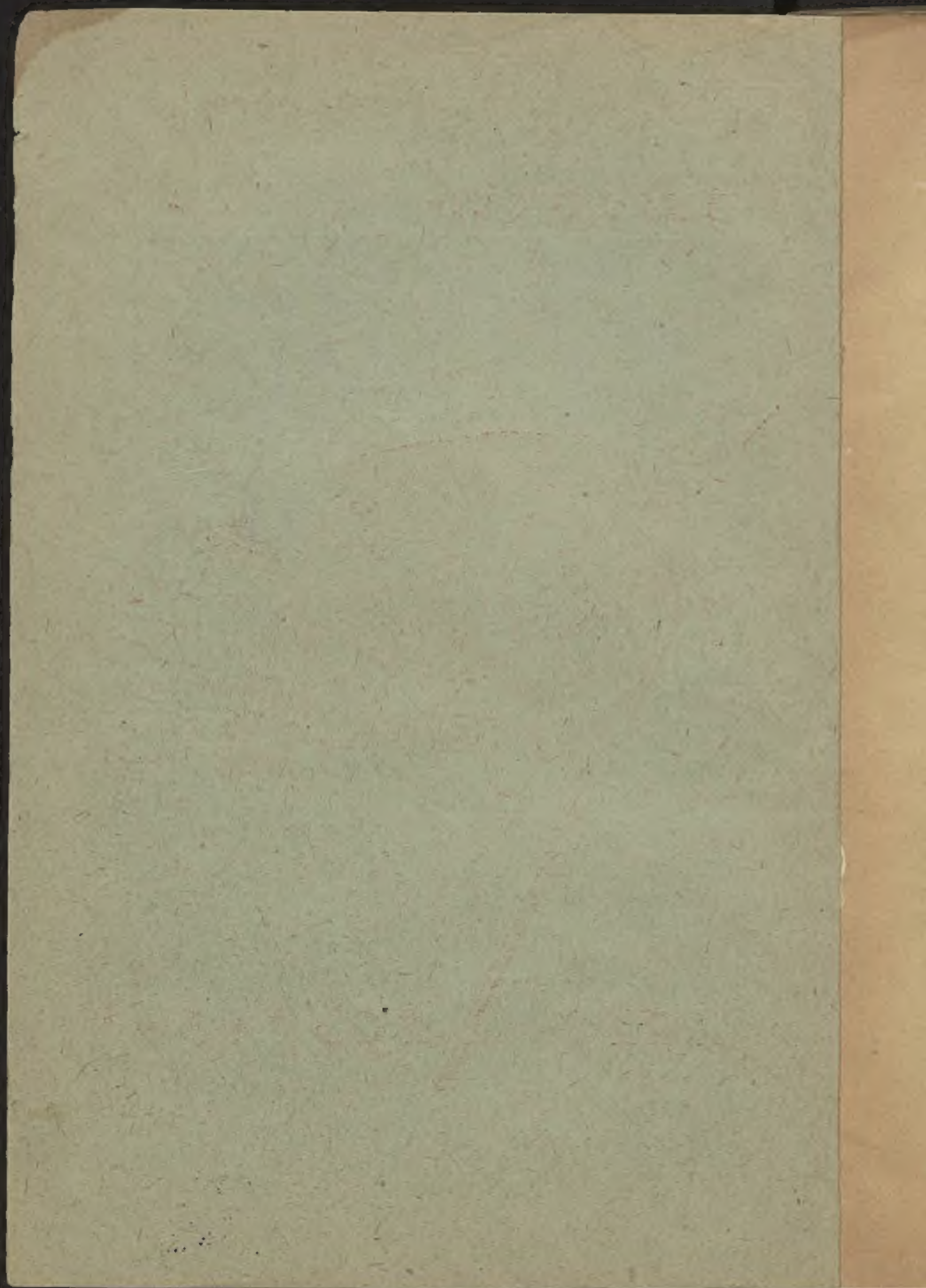
N 10

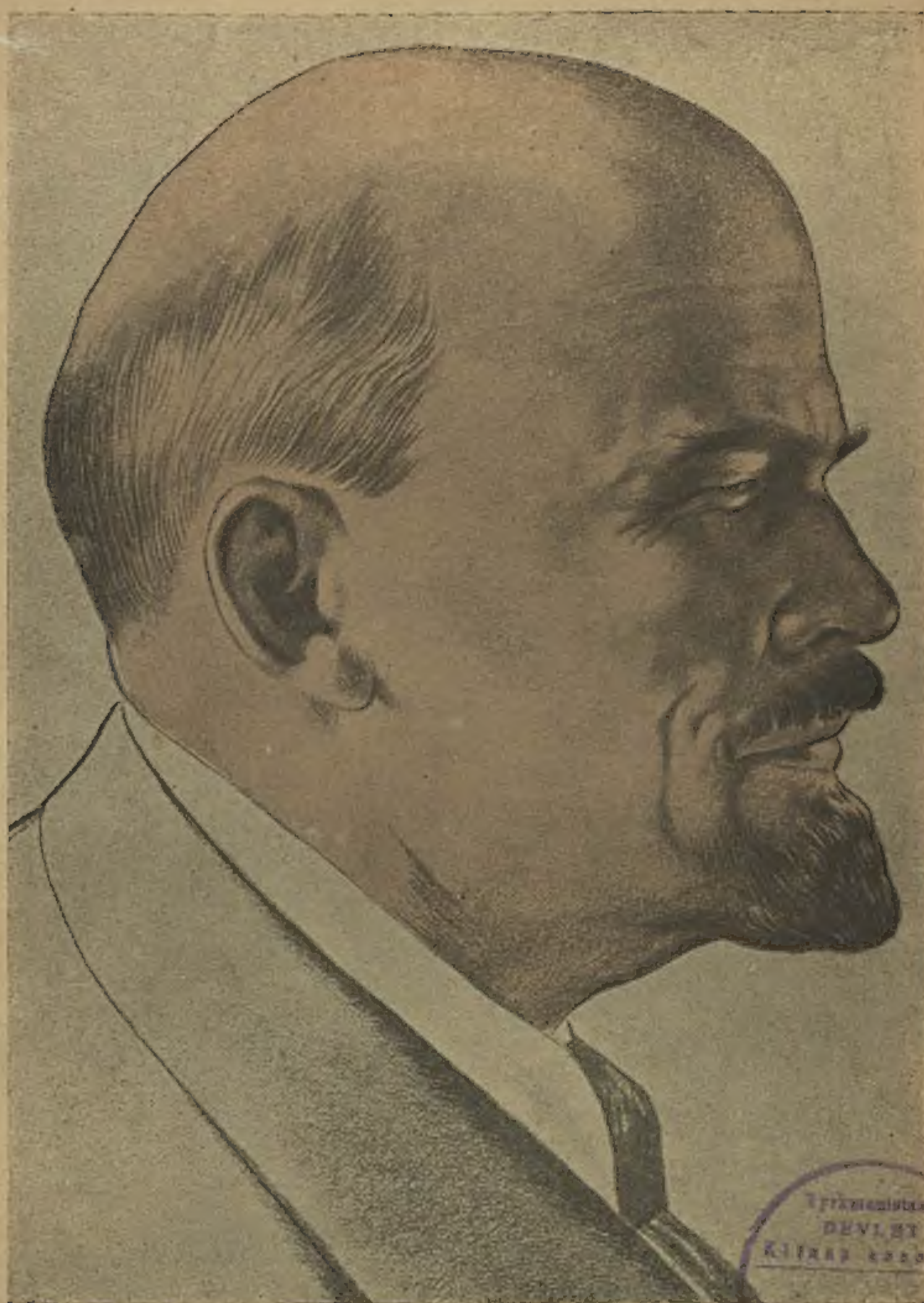

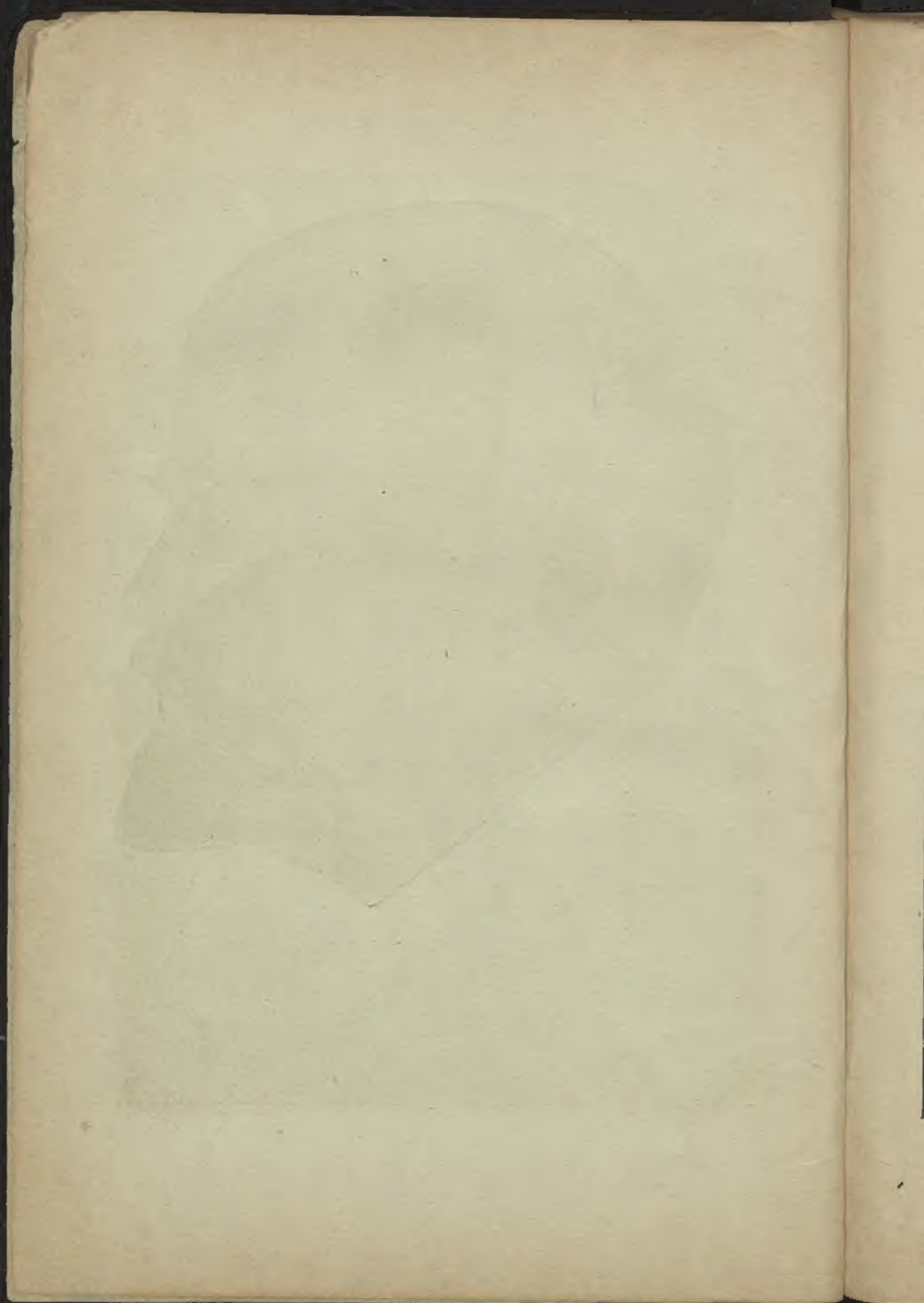
95 05
18500

1917 1937 год

ВЫДАВЕЦТВА ЦК КП (б) Б. «ЗВЯЗДА»
МЕНСК — 1937

18200
00281

95 05
185 00

ПРОЛЕТАРЫ І УСІХ КРАІН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

ПАРТЫЙНЫ
ШТОМЕСЯЧНІК
ОРГАН ЦК КП(б)Б

ГОД ВЪДАННЯ XI

№ 10. Кастрычнік 1937 г.

З М Е С Т

Стар.

Лозунгі ЦК ВКП(б) да XX гадавіны Вялікай Кастрыч- ніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі	2
В. І. ЛЕНІН. Пісьмо членам ЦК	5
І. СТАЛІН—Міжнародны характар Кастрычніцкай рэвалюцыі	7
Прыём кіруючых работнікаў і стаханаўцаў металур- гічнай і вугальнай прамысловасці кіраўнікамі Партыі і Урада ў Крэмлі 29 кастрычніка 1937 года	14
Інфармацыйнае паведамленне аб чарговым Пленуме ЦК ВКП(б)	18
Інфармацыйнае паведамленне аб чарговым Пленуме ЦК КП(б)Б	19
ПЕРАДАВЫ—XX год Вялікай Кастрычніцкай соцыялістыч- най рэвалюцыі	20
А. СВАМ—20 год барацьбы за мир.	37
Д. ГОРБАХ—Нацыянальна-культурнае будаўніцтва ў БССР к 20 гадавіне Кастрычніка.	48
І. ЧОРНЫ—Прамысловасць БССР за 20 год.	53

Адрас рэдакцыі:

Менск, Чырвонаяармейская вул.,
ЦК КП(б)Б, пакой 8.

Тэлефон рэдакцыі па камутатару
20.000, дэб. 50.

3042
2600

Вс

18201
5202
9505
18500

ЛОЗУНГІ ЦК ВКП(б)

да XX гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэволюцыі

1. Няхай жыве XX гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэволюцыі ў СССР!

2. За дваццаць год упартай барацьбы рабочыя і сяляне СССР пабудавалі соцыялістычнае грамадства працоўных горада і вёскі. Умацуем сілу і магутнасць першай у свеце соцыялістычнай дзяржавы!

3. Фашысцкі тэрор, жабрацтва, беспрацоўе—вось лёс працоўных у краінах капіталізма!

Знішчэнне эксплуатацыі, свабоднае, заможнае жыццё для працоўных—вось вынік нашай Кастрычніцкай рэволюцыі!

4. Старая Расія была ўбогая і бяссільная. Савецкі Саюз за дваццаць год стаў магутнай і багатай краінай соцыялізма. Няхай жыве наша Кастрычніцкая рэволюцыя, якая прынесла шчасце працоўным СССР!

5. За дваццаць год савецкай улады ўмацаваўся і стаў непарушным саюз рабочых і сялян. Няхай жыве саюз рабочых і сялян—аснова савецкай улады!

6. Царская Расія была турмой народаў. У савецкай краіне расце і мацнее вялікі саюз роўнапраўных народаў. Няхай жыве брацкі саюз і вялікая дружба народаў СССР!

7. Дыктатура рабочага класа забяспечыла пабудову соцыялізма ў СССР. Умацуем дыктатуру рабочага класа СССР—дзяржаўнае кіраўніцтва рабочага класа ўсім нашым грамадствам!

8. За дваццаць год соцыялістычнай рэволюцыі наша радзіма ператварылася ў магутную індустрыяльную дзяржаву. Наперад, да новых перамог кунізма!

9. Сталінская Канстытуцыя СССР—вынік барацьбы і перамог Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэволюцыі. Няхай жыве Канстытуцыя перамогшага соцыялізма і сапраўднага дэмакратызма!

10. «Наша рэволюцыя з'яўляецца адзінай, якая не толькі разбіла аковы капіталізма і дала народу свабоду, але паспела яшчэ даць

народу матэрыяльныя ўмовы для заможнага жыцця. У гэтым сіла і непераможнасць нашай рэволюцыі» (Сталін).

11. Пролетары ўсіх краін! Прыгнечаныя народы калоній! Вышэй сцяг Леніна—Сталіна, сцяг пераможнай соцыялістычнай рэволюцыі! Няхай жыве пролетарская рэволюцыя ва ўсім свеце!

12. Братам па класу, вязням капітала, афярам крывавага фашыскага тэрора, барацьбітам за перамогу рабочага класа—наша пролетарскае прывітанне!

13. Барацьба іспанскага народа супроць унутранага і замежнага фашызма—агульная справа ўсяго перадавога і прагрэсіўнага чалавечтва. Прывітанне гераічнаму іспанскаму народу, які змагаецца за сваю незалежнасць і свабоду!

14. Брацкае прывітанне вялікаму кітайскаму народу, які змагаецца за сваю незалежнасць супроць японскіх захватчыкаў!

15. Фашысты рыхтуюць напад на Савецкі Саюз. Далоў фашысцкіх падпальшчыкаў вайны! На абарону СССР—бацькаўшчыны працоўных і прыгнечаных усіх краін!

16. «Мы стаім за мір і адстойваем справу міру. Але мы не баімся пагроз і гатовы адказаць ударам на ўдар падпальшчыкаў вайны» (Сталін).

17. Няхай жыве наша родная, непераможная Чырвоная Армія, магутны аплот мірнай працы народаў СССР, верны вартавы заваёў Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай Рэволюцыі!

18. Няхай жывуць савецкія лётчыкі, гордыя сокалы нашай радзімы, якія дабіліся сусветных авіяцыйных рэкордаў!

19. Прывітанне байцам пагранічнікам, зоркім часавым краіны соцыялізма!

20. Шматмільённай арміі ўдарнікаў і ўдарніц прамысловасці і транспарту, стаханаўцам і стаханаўкам, знатным людзям нашай краіны—большэвіцкае прывітанне!

21. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі цяжкай індустрыі і машынабудаўніцтва! За высокую здабычу вугалю, нафты, металу, за своєчасовы выпуск лепшых машын, якія з'яўляюцца асновай развіцця народнай гаспадаркі краіны!

22. Рабочыя і работніцы, камандзіры і інжынеры лёгкай прамысловасці! Больш паркалю, шоўку, сукна, трыкатажу, абутку грамадзянам савецкай краіны! Змагайцеся за паляпшэнне якасці прадукцыі!

23. Прывітанне стаханаўцам соцыялістычных палёў, якія па-большэвіцку змагаюцца за высокія ўраджаі! Няхай жыве заможнае і культурнае жыццё калгасаў і калгаснікаў!

24. Ператворым СССР у краіну самай перадавой у свеце прамысловасці і тэхнікі, самай прадукцыйнай сельскай гаспадаркі! Даб'ёмся багацця прадуктаў!

25. За далейшы росквіт культуры народаў СССР, за новыя поспехі і заваёвы савецкай навукі і тэхнікі!

26. Няхай жыве роўнапраўная жанчына СССР, актыўная ўдзельніца ў кіраванні дзяржавай, гаспадарчымі і культурнымі справамі краіны!

27. Піонеры і піонеркі! Вучні савецкай школы! Авалодвайце ведамі, вучыцеся стаць барацьбітамі за справу Леніна!

28. Няхай жыве комсамол—магутны рэзерв і надзейны памочнік большэвіцкай партыі! Няхай жыве працоўная моладзь нашай радзімы!

29. «Сувязь з масамі, умацаванне гэтай сувязі, гатоўнасць прыслухоўвацца да голасу мас, воль у чым сіла і непераможнасць большэвіцкага кіраўніцтва» (Сталін).

30. Узмоцнім рэвалюцыйную пільнасць! Пакончым з палітычнай бесклапотнасцю ў нашым асяроддзі!

31. Выкаранім ворагаў народа—трацкісцка-бухарынскіх шпіёнаў і шкоднікаў, наймітаў замежных фашысцкіх разведак! Смерць здраднікам радзімы!

32. Выкроем да канца ўсіх і ўсякіх двурушнікаў! Ператворым нашу партыю ў непрыступную крэпасць большэвізма!

33. Рабочыя і сяляне! Разгортвайце выбарчую кампанію! Вылучайце сумесна ў Вярхоўны Совет СССР лепшых людзей, адданных да канца справе Леніна—Сталіна!

34. Працоўныя СССР! Выбірайце ў Вярхоўны Совет доблесных патрыётаў нашай радзімы, непахісных барацьбітоў за шчасце рабочых і сялян, за сацыялізм!

35. Комуністы! Мацней сувязь з беспартыйнымі масамі! Галоўнае ў выбарчай кампаніі—не адмяжоўвацца ад беспартыйных, а дзейнічаць разам з беспартыйнымі і сумесна з імі вылучаць кандыдатаў у Вярхоўны Совет СССР!

36. Няхай жыве Ўсесаюзная комуністычная партыя большэвікоў—перадавы атрад працоўных СССР!

37. Няхай жыве Комуністычны Інтэрнацыянал—кіраўнік і арганізатар барацьбы супроць вайны, фашызма і капіталізма! Няхай жыве сусветны комунізм!

38. Няхай жыве вялікі, непераможны сцяг Маркса—Энгельса—Леніна! Няхай жыве ленінізм!

**ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ УСЕСАЮЗНАЙ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ (большэвікоў).**

В. І. Ленін

Пісьмо членам ЦК

Таварышы!

Я пішу гэтыя радкі ўвечары 24-га, становішча да нельга крытычнае. Яснай яснага, што цяпер, ужо папраўдзе запаволенне ў паўстанні смерці падобна.

З усіх сіл запэўніваю таварышоў, што цяпер усе вісіць на валаску, што на чарзе стаяць пытанні, якія не нарадамі вырашаюцца, не з'ездамі (хоць-бы нават з'ездамі Советаў), а выключна народамі, масай, барацьбою ўзброеных мас.

Буржуазны націск карнілаўцаў, удаленне Верхоўскага паказвае, што чакаць нельга. Трэба, ва што-б там ні стала, сёння ўвечары, сёння ноччу арыштаваць урад, абязброішы (перамоішы, калі будуць супраціўляцца) юнкераў і т.-д.

Нельга чакаць!! Можна страціць усё!!

Цана ўзяцця ўлады зараз-жа: абарона народу (не з'езда, а народу, арміі і сялян у першую галаву) ад Карнілаўскага ўрада, які прагнаў Верхоўскага і склаў другую Карнілаўскую змову.

Хто павінен узяць уладу?

Гэта зараз не важна: няхай яе возьме Ваенна-Рэволюцыйны Камітэт «або іншая ўстанова», якая заявіць, што здасць уладу толькі праўдзвым прадстаўнікам інтарэсаў народу, інтарэсаў арміі (прапанова міру зараз-жа), інтарэсаў сялян (зямлю ўзяць патрэбна зараз-жа, адмяніць прыватную ўласнасць), інтарэсаў галодных.

Трэба, каб усе раёны, усе палкі, усе сілы мабілізаваліся зараз-жа і паслаі безадкладна дэлегацыі ў Ваенна-Рэволюцыйны Камітэт, у ЦК большавікоў, настойліва патрабуючы ні ў якім разе не пакідаць улады ў руках Керэнскага і кампаніі да 25-га, ніякім чынам; рашаць справу сёння абавязкова вечарам ці ноччу.

Гісторыя не прабачыць прамаруджання рэволюцыянерам, якія маглі перамагчы сёння (і напэўна перамогуць сёння), рызыкуючы траціць шмат заўтра, рызыкуючы страціць усё.

Узяўшы ўладу сёння, мы бяром яе не супроць Советаў, а для іх.

Узяцце ўлады ёсць справа паўстання; яго палітычная мэта выясніцца пасля ўзяцця.

Было-б пагібеллю або фармальнасцю чакаць вагаючагася¹ галасавання 25 кастрычніка, народ управе і абавязан рашаць падобныя пытанні не галасаваннямі, а сіламі; народ управе і абавязан у крытычныя моманты рэволюцыі накіроўваць сваіх прадстаўнікоў, нават сваіх лепшых прадстаўнікоў, а не чакаць іх.

Гэта даказала гісторыя усіх рэволюцый, і бязмерным было-б злачынства рэволюцыянераў, калі-б яны ўпусцілі момант, ведаючы, што ад іх залежыць выратаванне рэволюцыі, прапанова міру, выратаванне Піцера, выратаванне ад голаду, перадача зямлі сялянам.

Урад вагаецца. Трэба дабіць яго, ва што-б там ні стала!

Прамаруджанне ў выступленні смерці падобна.

галаса-
обныя
у кры-
наваг

б зла-
д, што
аванне

І. Сталін

Міжнародны характар Кастрычніцкай рэволюцыі

К дзесяцігоддзю Кастрычніка

Кастрычніцкая рэволюцыя не ёсць толькі рэволюцыя «ў нацыянальных рамках». Яна ёсць, перш за ўсё, рэволюцыя інтэрнацыянальнага, сусветнага парадку, бо яна азначае карэнны паварот у сусветнай гісторыі чалавецтва ад старога, капіталістычнага, свету к новаму, сацыялістычнаму, свету.

Рэволюцыі ў мінулым аканчваліся звычайна зменай у карміла праўлення адной групы эксплуатацый другой групай эксплуатацый. Эксплуататары мяняліся, эксплуатацыя заставалася. Так была справа ў час вызваленчых рухаў рабоў. Так была справа ў перыяд паўстанняў прыгонных. Так была справа ў перыяд вядомых «вялікіх» рэволюцый у Англіі, ва Францыі, у Германіі. Я не гавару аб Парыжскай Комуне, якая была першай, слаўнай, гераічнай, але ўсё-ж беспаспяховай спрабай пролетарыята павярнуць гісторыю супроць капіталізма.

Кастрычніцкая рэволюцыя адрозніваецца ад гэтых рэволюцый прыняцова. Яна ставіць сваёй мэтай не замену адной формы эксплуатацыі другой формай эксплуатацыі, адной групы эксплуатацый другой групай эксплуатацый, а знішчэнне ўсякай эксплуатацыі чалавека чалавекам, знішчэнне ўсіх і ўсякіх эксплуатацыйскіх груп, устанавленне дыктатуры пролетарыята, устанавленне ўлады самага рэволюцыйнага класа з усіх існаваўшых да гэтага часу прыгнечаных класаў, арганізацыю новага бяскласавага сацыялістычнага грамадства.

Іменна таму перамога Кастрычніцкай рэволюцыі азначае карэнны пералом у гісторыі чалавецтва, карэнны пералом у гістарычных лёсах сусветнага капіталізма, карэнны пералом у вызваленчым руху сусветнага пролетарыята, карэнны пералом у спосабах барацьбы і формах арганізацыі, у быту і градыцыях, у культуры і ідэалогіі эксплуатаемых мас усяго свету.

У гэтым аснова таго, што Кастрычніцкая рэволюцыя ёсць рэволюцыя інтэрнацыянальнага, сусветнага парадку.

У гэтым-жа корань той глыбокай сімпатыі, якую адчуваюць да Кастрычніцкай рэволюцыі прыгнечаныя класы ўсіх краін, бачачы ў ёй залог свайго вызвалення.

Можна было-б адзначыць рад асноўных пытанняў, п. лініі якіх праходзіць уздзеянне Кастрычніцкай рэвалюцыі на развіццё рэволюцыйнага руху ва ўсім свеце.

1. Кастрычніцкая рэвалюцыя выдатна, перш за ўсё, тым, што яна прарвала фронт сусветнага імперыялізма, нізлажыла імперыялістычную буржуазію ў адной з самых вяткіх капіталістычных краін і наставіла ва ўлады соцыялістычны пролетарыят.

Клас наемных, клас ганімых, клас прыгнечаных і эксплуатаемых упершыню ў гісторыі чалавецтва падняўся да палажэння класа пануючага, заражаючы сваім прыкладам пролетарыяў усіх краін.

Гэта значыць, што Кастрычніцкая рэвалюцыя адкрыла новую эпоху, эпоху пролетарскіх рэвалюцыі у краінах імперыялізма.

Яна адабрала прылады і сродкі вытворчасці ў памешчыкаў і капіталістаў і ператварыла іх у грамадскую ўласнасць, проціпаставіўшы, такім чынам, буржуазнай уласнасці ўласнасць соцыялістычную. Тым самым яна выкрыла хлусню капіталістаў аб тым, што буржуазная ўласнасць з'яўляецца недатыкальнай, свяшчэтнай, вечнай.

Яна вырвала ўладу ў буржуазіі, пазбавіла буржуазію палітычных праў, разбурыла буржуазны дзяржаўны апарат і перадала ўладу саветам, проціпаставіўшы, такім чынам, буржуазнаму парламентарызму, як дэмакратыі капіталістычнай, соцыялістычную ўладу саветаў, як дэмакратыю пролетарскую. Лафарг быў праў, калі ён гаварыў яшчэ ў 1887 годзе, што на другі дзень пасля рэвалюцыі «ўсе былыя капіталісты будуць пазбаўлены выбарчых праў». Тым самым Кастрычніцкая рэвалюцыя выкрыла хлусню соцыял-дэмакратаў аб тым, што магчымы цяпер мірны пераход к соцыялізму, праз буржуазны парламентарызм.

Але Кастрычніцкая рэвалюцыя не спынілася і не магла спыніцца на гэтым. Разбурыўшы старое, буржуазнае, яна прынялася будаваць новае, соцыялістычнае. Дзесяць год Кастрычніцкай рэвалюцыі ёсць дзесяць год будаўніцтва партыі, профсаюзаў, саветаў, кааперацыі, культурных арганізацый, транспарту, прамысловасці, Чырвонай арміі. Ёсць прэчныя поспехі соцыялізма ў СССР на фронце будаўніцтва наглядна паказалі, што пролетарыят можа з поспехам кіраваць краінай без буржуазіі і супроць буржуазіі, што ён можа з поспехам будаваць прамысловасць без буржуазіі і супроць буржуазіі, што ён можа з поспехам кіраваць усёй народнай гаспадаркай без буржуазіі і супроць буржуазіі, што ён можа з поспехам будаваць соцыялізм, не глядзячы на капіталістычнае акружэнне. Старая «тэорыя» аб тым, што эксплуатаемыя не могуць абысціся без эксплуатаючых, так сама, як галава і іншыя часткі цела не могуць абысціся без страўніка.—не ёсць дастаткова аднаго толькі вядомага рымскага сенатара старажытнай гісторыі, Мененія Агрыппы. Гэта «тэорыя» з'яўляецца цяпер краевугольным каменем палітычнай «філасофіі» соцыял-дэмакратыі наогул, соцыял-дэмакратычнай палітыкі кааліцыі з імперыялістычнай буржуазіяй у асаблівасці. Гэта «тэорыя», набыўшая характар забабонаў, прадстаўляе

цяпер адну з самых сур'езных перашкод на шляху к рэвалюцыйнаму завававанню пролетарыята капіталістычных краін. Адным з важнейшых рэзультатаў Кастрычніцкай рэвалюцыі з'яўляецца той факт, што яна нанесла гэтай хлуслівай «тэорыі» смяротны ўдар.

Ці трэба яшчэ даказваць, што гэтыя і падобныя ім рэзультаты Кастрычніцкай рэвалюцыі не маглі і не могуць застацца без сур'езнага ўплыву на рэвалюцыйны рух рабочага класа ў капіталістычных краінах?

Такія агульнавядомыя факты, як наступальны рост камунізма ў капіталістычных краінах, нарастанне сімпатыі пролетарыяту ўсіх краін да рабочага класа СССР, нарэшце, наплыў рабочых дэлегацый у Краіну Саветаў, з бяспрэчнасцю гавораць аб тым, што насенне, кінутае Кастрычніцкай рэвалюцыяй, ужо пачынае прыносіць плоды.

2. Кастрычніцкая рэвалюцыя расхістала імперыялізм не толькі ў цэнтрах яго панавання, не толькі у «метраполіях». Яна ўдарыла яшчэ па тылах імперыялізма, па яго перыферыі, падарваўшы панаванне імперыялізма ў каланіяльных і залежных краінах.

Звергнуўшы памешчыкаў і капіталістаў, Кастрычніцкая рэвалюцыя разбіла ланцугі нацыянальна-каланіяльнага гнету і вызвала ад яго ўсе без выключэння прыгнечаныя народы абшырнай дзяржавы. Пролетарыят не можа вызваліць сябе, не вызваляючы прыгнечаныя народы. Характэрнаю рысай Кастрычніцкай рэвалюцыі з'яўляецца той факт, што яна правяла ў СССР гэтыя нацыянальна-каланіяльныя рэвалюцыі не пад флагом нацыянальнай варожасці і міжнацыянальных сутычак, а пад флагом узаемнага давер'я і брацкага збліжэння рабочых і сялян нацыянальнасцей СССР, не ў імя нацыяналізма, а ў імя інтэрнацыяналізма.

Іменна таму, што нацыянальна-каланіяльныя рэвалюцыі адбыліся ў нас пад кіраўніцтвам пролетарыята і пад сцягам інтэрнацыяналізма, іменна таму народы-парыі, народы-рабы ўпершыню ў гісторыі чалавечтва падняліся да становішча народаў, сапраўды свабодных і сапраўды роўных, зараджаючы сваім прыкладам прыгнечаныя народы ўсяго свету.

Гэта значыць, што Кастрычніцкая рэвалюцыя адкрыла новую эпоху, эпоху каланіяльных рэвалюцый, праводзімых у прыгнечаных краінах свету ў саюзе з пролетарыятам, пад кіраўніцтвам пролетарыята.

Раней «прынята было» думаць, што свет раздзелен спакон на ніжэйшыя і вышэйшыя расы, на чорных і белых, з якіх першыя няздольны да цывілізацыі і асуджаны быць аб'ектам эксплуатацыі, а другія з'яўляюцца адзінымі носьбітамі цывілізацыі, закліканымі эксплуатаваць першых. Цяпер гэту легенду трэба лічыць разбітай і адкінутай. Адным з важнейшых рэзультатаў Кастрычніцкай рэвалюцыі з'яўляецца той факт, што яна нанесла гэтай легендзе смяротны ўдар, паказаўшы на справе, што вызваленыя несўрапейскія народы, уцягну- тыя ў русло савецкага развіцця, здольны рушыць уперад сапраўды

перадавую культуру і сапраўды перадавую цывілізацыю ніколі не менш, чым народы еўрапейскія.

Раней «прынята было» думаць, што адзіным метадам вызвалення прыгнечаных народаў з'яўляецца метад буржуазнага нацыяналізма, метад адпадзення нацыі друг ад друга, метад іх раз'яднання, метад узмацнення нацыянальнай варожасці паміж працоўнымі масамі розных нацый. Цяпер гэту легенду трэба лічыць абвергнутай. Адным з важнейшых рэзультатаў Кастрычніцкай рэвалюцыі з'яўляецца той факт, што яна нанесла гэтай легендзе смяротны ўдар, паказаўшы на справе магчымасць і мэтазгоднасць пролетарскага, інтэрнацыянальнага метада вызвалення прыгнечаных народаў, як адзіна правільнага метада, паказаўшы на справе магчымасць і мэтазгоднасць брацкага саюза рабочых і сялян самых рознастайных народаў на пачатках добраахвотнасці і інтэрнацыяналізма. Існаванне Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, які з'яўляецца правобразам будучага аб'яднання працоўных усіх краін у адзінай сусветнай гаспадарцы, не можа не служыць прамым таму довадам.

Няма чаго і гаварыць, што гэтыя і падобныя ім рэзультаты Кастрычніцкай рэвалюцыі не маглі і не могуць застацца без сур'ёзнага ўплыву на рэвалюцыйны рух у каланіяльных і залежных краінах. Такія факты, як рост рэвалюцыйнага руху прыгнечаных народаў у Кітаі, у Інданезіі, у Індыі і т. д. і нарастанне сімпатый гэтых народаў да СССР,—з бяспрэчнасцю гавораць пра гэта.

Эра бесклапотнай эксплуатацыі і прыгнечання калоній і залежных краін прайшла.

Наступіла эра вызваленчых рэвалюцый у калоніях і залежных краінах, эра прабужэння пролетарыята гэтых краін, эра яго гегемоніі ў рэвалюцыі.

3. Кінуўшы насенне рэвалюцыі як у цэнтры імперыялізма, так і ў яго тылы, аслабіўшы магутнасць імперыялізма ў «метраполіях» і расхістаўшы яго панаванне ў калоніях,—Кастрычніцкая рэвалюцыя паставіла тым самым пад пытанне само існаванне сусветнага капіталізма ў цэлым.

Калі стыхійнае развіццё капіталізма ва ўмовах імперыялізма перарасло,—з прычыны яго няроўнамернасці, з прычыны немінучасці канфліктаў і ваенных сутычак, з прычыны, нарэшце, небывалай імперыялістычнай бойні,—у працэс «загнівання» і «умірання» капіталізма, то Кастрычніцкая рэвалюцыя і звязанае з ёю адпадзе не велізарнай краіны ад сусветнай сістэмы капіталізма не маглі не паскорыць гэтага працэсу, падмываючы крок за крокам самыя асновы сусветнага імперыялізма.

Больш таго. Расхітваючы імперыялізм, Кастрычніцкая рэвалюцыя стварыла разам з тым у асобе першай пролетарскай дыктатуры магутную і адкрытую базу сусветнага рэвалюцыйнага руху, якой ён ніколі не меў раней і на якую ён можа цяпер абавярнуцца.

Яна стварыла той магутны і адкрыты цэнтр сусветнага рэвалюцыйнага руху, якога ён ніколі не меў раней і вакол якога ён можа цяпер згуртоўвацца, арганізуючы адзіны рэвалюцыйны фронт пролетарыяў і прыгнечаных народаў усіх краін супроць імперыялізма.

Гэта значыць перш за ўсё, што Кастрычніцкая рэвалюцыя нанесла сусветнаму капіталізму смяротную рану, ад якой ён ніколі не аправіцца больш. Іменна таму капіталізм ніколі больш не верне сабе той «роўнавагі» і той «устойлівасці», якімі ён уладаў да Кастрычніка. Капіталізм можа часткова стабілізавацца, ён можа рацыяналізаваць сваю вытворчасць, аддаць кіраванне краінай фашызму, заціснуць часова рабочы клас, але ён ніколі не верне сабе таго «спакою» і той «упэўненасці», той «роўнавагі» і той «устойлівасці», якімі ён шчыгалаў раней, бо крызіс сусветнага капіталізма дашоў да такога ступені развіцця, калі агні рэвалюцыі немінуча павінны прарывацца то ў цэнтрах імперыялізма, то ў перыферыі, зводзячы на-смарку капіталістычныя заплаты і набліжаючы дзень за днём падзенне капіталізма. Ажурат як у вядомай басні: «хвост выцягнуў—нос увяз, нос выцягнуў—хвост увяз».

Гэта значыць, па-другое, што Кастрычніцкая рэвалюцыя падняла на пэўную вышыню сілу і ўдзельную вагу, мужнасць і баявую гатоўнасць прыгнечаных класаў усяго свету, прымушаючы пануючыя класы лічыцца з імі, як з новым, сур'ёзным фактарам. Цяпер ужо нельга разглядаць працоўныя масы свету як «сляпы натоўп», які бродзіць упоцёмкі і пазбаўлен перспектыв, бо Кастрычніцкая рэвалюцыя стварыла для іх маяк, які асвятляе ім дарогу і дае перспектывы. Калі не было раней усясветнага адкрытага форуму, адкуль можна было-б дэманстраваць і афармляць надзеі і імкненні прыгнечаных класаў, то цяпер такі форум ёсць у асобе першай пролетарскай дыктатуры. Наўрад ці можна сумнявацца, што зніштажэнне гэтага форуму пакрыла-б на доўгі час грамадска-палітычнае жыццё «перадавых краін» змрокам нястрымнай чорнай рэакцыі. Нельга адмаўляць таго, што нават просты факт існавання «большэвіцкай дзяржавы» накладвае вузду на чорныя сілы рэакцыі, палягчаючы прыгнечаным класам барацьбу за сваё вызваленне. Гэтым уласна і тлумачыцца тая жывельная нянавісць, якую адчуваюць эксплуататары ўсіх краін да большэвікоў. Гісторыя наўтараецца, хоць і на новай аснове. Як раней, у перыяд падзення феадалізма, слова «якабінец» выклікала ў арыстакратаў усіх краін жах і агідлівасць, так і цяпер, у перыяд падзення капіталізма, слова «большэвік» выклікае ў буржуазных краін жах і агідлівасць. І, наадварот, як раней Парыж з'яўляўся прытулкам і школай для рэвалюцыйных прадстаўнікоў буржуазіі, якая падымалася, так і цяпер Масква з'яўляецца прытулкам і школай для рэвалюцыйных прадстаўнікоў пролетарыята, які ладзімаецца. Нянавісць да якабінцаў

не выратавала феадалізма ад крушэння. Ці можна сумнявацца, што нянавісьць да большэвікоў не выратуе капіталізм ад яго немінучага разгрому?

Эра «устойлівасці» капіталізма прашла, панёсшы з сабою легенду аб непахіснасці буржуазных парадкаў.

Наступіла эра крушэння капіталізма.

4 Кастрычніцкая рэволюцыя не ёсць толькі рэволюцыя ў галіне эканамічных і грамадска-палітычных адносін. Яна ёсць разам з тым рэволюцыя ў розумах, рэволюцыя ў ідэалогіі рабочага класа. Кастрычніцкая рэволюцыя нарадзілася і акрэпла пад флагам марксізма, пад флагам ідэі дыктатуры пролетарыята, пад флагам ленінізма, які ёсць марксізм эпохі імперыялізма і пролетарскіх рэволюцый. Яна знамянуе таму перамогу марксізма над рэфарызмам, перамогу ленінізма над соцыял-дэмакратызмам, перамогу III Інтэрнацыянала над II Інтэрнацыяналам.

Кастрычніцкая рэволюцыя правяла непраходную баразну паміж марксізмам і соцыял-дэмакратызмам, паміж палітыкай ленінізма і палітыкай соцыял-дэмакратызма. Раней, да перамогі дыктатуры пролетарыята, соцыял-дэмакратыя магла шчыгалаць флагам марксізма, не адмаўляючы адкрыта ідэі дыктатуры пролетарыята, але і не робячы нічога, абсалютна нічога для таго, каб наблізіць ажыццяўленне гэтай ідэі, бо такія паводзіны соцыял-дэмакратыі не стваралі ніякай пагрозы для капіталізма. Тады, у той перыяд, соцыял-дэмакратыя фармальна злівалася, або амаль злівалася, з марксізмам. Цяпер, пасля перамогі дыктатуры пролетарыята, калі ўсе ўбачылі навоачна, да чаго вядзе марксізм і што можа азначаць яго перамога, соцыял-дэмакратыя ўжо не магла шчыгалаць флагам марксізма, не магла какетнічаць з ідэяй дыктатуры пролетарыята, не ствараючы вядомай небяспекі для капіталізма. Даўно парваўшы з духам марксізма, яна аказалася вымушанай парваць і з флагам марксізма, стала адкрыта і недвухсэнсна супроць дзецішча марксізма, супроць Кастрычніцкай рэволюцыі, супроць першай у свеце дыктатуры пролетарыята. Цяпер яна павінна была адмежавацца, і сапраўды адмежавалася, ад марксізма, бо нельга пры цяперашніх умовах называць сябе марксістам, не падтрымліваючы адкрыта і беззаветна першую ў свеце пролетарскую дыктатуру, не вядучы рэволюцыйнай барацьбы супроць сваёй буржуазіі, не ствараючы ўмоў для перамогі дыктатуры пролетарыята ў сваёй уласнай краіне. Паміж соцыял-дэмакратыяй і марксізмам лягло бяздонне. Ад гэтага часу адзіным носьбітам і аплотам марксізма з'яўляецца ленінізм, кунізм.

Але справа гэтым не абмежавалася. Адмежаваўшы соцыял-дэмакратыю ад марксізма, Кастрычніцкая рэволюцыя пайшла далей, адкінуўшы яе ў лагер прамых абаронцаў капіталізма супроць першай у свеце пролетарскай дыктатуры. Калі п. п. Адлеры і Баўэры, Вельсы

Леві, Лонгэ і Блючы паносяць «савецкі рэжым», усхваляючы парламенцкую «дэмакратыю», то гэтым яны хочуць сказаць, што яны змагаюцца і будуць змагацца за аднаўленне капіталістычных парадкаў у СССР, за захаванне капіталістычнага рабства ў «цывілізаваных» дзяржавах. Цяперашні соцыял-дэмакратызм ёсць ідэйная апора капіталізма. Ленін быў тысячу раз праў, калі ён гаварыў, што цяперашнія соцыял-дэмакратычныя палітыкі з'яўляюцца «сапраўднымі агентамі буржуазіі ў рабочым руху, рабочымі прыказчыкамі класа капіталістаў», што ў «грамадзянскай вайне пролетарыята з буржуазіяй» яны немінуча стануць «на бок версальцаў супроць кумунараў». Немагчыма пакончыць з капіталізмам, не пакончыўшы з соцыял-дэмакратызмам у рабочым руху. Таму эра ўмірання капіталізма з'яўляецца разам з тым эрай умірання соцыял-дэмакратызма ў рабочым руху. Вялікае значэнне Кастрычніцкай рэвалюцыі заключаецца, паміж іншым, у тым, што яна знамянуе сабой немінучую перамогу ленінізма над соцыял-дэмакратызмам у сусветным рабочым руху.

Эра панавання II Інтэрнацыянала і соцыял-дэмакратызма ў рабочым руху скончылася.

Наступіла эра панавання ленінізма і III Інтэрнацыянала.

Прыём кіруючых работнікаў і стаханаўцаў металургічнай і вугальнай прамысловасці кіраўнікамі Партыі і ўрадаў Крэмлі 29 кастрычніка 1937 года

Вечарам 29 кастрычніка кіраўнікі Партыі і ўрада прынялі ў Крэмлі ўдзельнікаў нарад, якія адбываліся ў Наркамцяжы, работнікаў металургіі і вугальнай прамысловасці.

На прыёме прысутнічала 400 чалавек: дырэктары, інжынеры, начальнікі цэхаў, манстры, рабочыя-стаханаўцы металургічных, кокса-хімічных, жалезарудных і агнетрывалых прадпрыемстваў, шахцёры-стаханаўцы, кіраўнікі вугальных трэстаў, загадчыкі шахтамі і кіруючыя работнікі Наркамцяжа.

У 7 гадзін 30 мінут вечара ў памяшканні Гранавітай палаты, дзе сабраліся металургі і вугальшчыкі, з'яўляюцца таварышы Сталін, Молатаў, Кагановіч, Варашылаў, Калінін, Мікаян, Ежоў, Чубар, Хрушчоў, Булганін, Межлаук, Шкіратаў, сустрэтыя гарачай авацыяй.

Народны камісар цяжкай прамысловасці таварыш Л. М. Кагановіч, адкрываючы гутарку, гаворыць:

«Таварышы! Пасля работы нашых нарад металургі і вугальшчыкі маюць гонар сустрэцца ў сяброўскай абстаноўцы з кіраўнікамі партыі і ўрада. Работнікам металургічнай, вугальнай, кокса-хімічнай, агнетрывалай і жалезаруднай прамысловасці аказан вялікі гонар, які, я ўпэўнен, яны апраўдаюць на справе.

Таварышы, члены ўрада! Металургі і вугальшчыкі стараюцца зараз выйсці з часовых затрудненняў. На нашай нарадзе мы па-большэвіцку, па-сталінску ўскрылі нашы недахопы, намецілі шляхі іх перамагання, каб у кароткі тэрмін даблiцца новага ўздыму. Залог гэтага ў тым, што рады стаханаўцаў множацца.

Агаласім першы тост за нашых слаўных рабочых-стаханаўцаў і кіраўнікоў металургічнай прамысловасці. За ваша здароўе, таварышы!

Вугаль—прадаўжае таварыш Кагановіч—гэта харч для ўсіх галін народнай гаспадаркі. Без яго няма энергіі, няма працуючых заводаў, транспарту, вугальная прамысловасць займае таму рашаючае месца ў народнай гаспадарцы. Работнікі вугальнай прамысловасці прыкладаюць зараз вялікія намаганні, каб навесці вугальную прамысловасць на новы ўздым. Пядаўна ў Донбасе прайшлі злеты шахцёраў-стаха-

наўцаў і ударнікаў, удзельнікамі якіх былі 14 з паловай тысяч выдатных людзей—герояў працы, выканаўшых нормы на 200 і 300 процантаў. Яны пакляліся і прасілі перадаць таварышу Сталіну, што шахцеры Донбаса ўзнімуць здабычу вугалю, узнімуць вугальную прамысловасць Донбаса. Такое-ж абяцанне даюць і вугальшчыкі Падмаскоўнага, Кузнецкага, Карагандзінскага і іншых басейнаў.

Агалосім тост за слаўных шахцёраў, стаханаўцаў, за перадавых камандзіраў вугальнай прамысловасці, за іх здароўе і прадвітанне!»

Апошнія словы таварыша Кагановіча пакрываюцца бурнымі апладысmentамі. Увесь зал доўга вітае металургаў і прадстаўнікоў слаўнага вугальнага Донбаса і Падмаскоўнага басейна.

Услед за гэтым таварыш Кагановіч агалашае тост за вялікага правадыра народаў, любімага і роднага таварыша Сталіна.

«Таварышы! З усім народам, са слаўнымі імёнамі стаханаўцаў цесна звязана вялікае, роднае і любімае імя таварыша Сталіна. За здароўе таварыша Сталіна!» (Бурная авацыя. Усе прысутныя, стоячы, вітаюць правадыра народаў таварыша Сталіна доўга не змаўкаючымі апладысmentамі і крыкамі «Ура. Няхай жыве любімы Сталін»).

Таварыш Кагановіч, указавшы, што уся цяжкая прамысловасць павінна дабіцца новага уздыму, агалашае тост за рабочых, стаханаўцаў і кіраўнікоў усіх астатніх галін цяжкай прамысловасці: нафтавікоў, хімікаў, будаўнікоў, работнікаў электрастанцый, медных руднікоў і заводаў каліевых і рэдкіх металаў, работнікаў залатых прыскаў, геологаў, тарфянікаў, за работнікаў Наркамцяжпрома. Таварыш Кагановіч агалашае тост за рабочых і кіраўнікоў, якія нядаўна выдзеліліся з Наркамцяжпрома, работнікаў машынабудаўніцтва і абароннай прамысловасці. (Апладысменты).

Таварыш Кагановіч агалашае тост за здароўе старшыні Савета Народных Камісараў СССР—Вячаслава Міхайлавіча Молатава, за старэйшага металіста старшыню ЦВК СССР Міхаіла Іванавіча Калініна, за маршала Савецкага Саюза наркома абароны Кліменція Ефрэмавіча Варашылава, арганізатара і наркома нашай харчовай прамысловасці таварыша Анастаса Іванавіча Мікаяна, слаўнага наркома унутраных спраў СССР таварыша Нікалая Іванавіча Ежова, сакратара ЦК ВКП(б) таварыша А. А. Андрэева; за гасцінную чырвоную Маскву, за масквічоў і кіраўніка маскоўскіх большэвікоў Н. С. Хрушчова, за членаў урада СССР і РСФСР. (Авацыі і воклічы «Ура»).

У кароткім слове таварыш Молатаў агалашае тост за стаханаўцаў, металургаў і вугальшчыкаў, за народнага камісара цяжкай прамысловасці Лазара Маісеевіча Кагановіча.

«Закончылася нарада адной з самых важных галін прамысловасці якую мы маем у нашай краіне,—нарада работнікаў чорнай металургіі. Вам прыдзецца,—гаворыць таварыш Молатаў,—яшчэ вельмі многа папрацаваць, каб нагнаць упущанае».

Сталін.—«Прайсці праз некаторыя цяжкасці перад уздымам».

Молатаў.—«Таварыш Сталін гаворыць аб неабходнасці перамагання цяжкасцей перад уздымам. Мы спадзяемся, што металургі перамогуць гэтыя цяжкасці і зоймуць належнае ім месца. Такое-ж месца зоймуць і работнікі вугальнай прамысловасці.

Дазвольце пажадаць вам, — гаворыць таварыш Молатаў, дабіцца ў чорнай металургіі, вугальнай прамысловасці і ў іншых галінах цяжкай прамысловасці такіх-жа поспехаў, якіх дабіліся чыгуначнікі пад кіраўніцтвам Лазара Маісеевіча Кагановіча». (Авацыя, воклічы «Ура»).

Таварыш Варашылаў у сваім слове прыносіць сардэчную чырвона-армейскую удзячнасць металургам і вугальшчыкам, работнікам цяжкай прамысловасці за тое, што яны далі магчымасць Чырвонай Арміі так узброіцца, стаць такой сілай, якой баяцца ворагі. «Але ў маёй удзячнасці, — гаворыць таварыш Варашылаў, заключаецца і патрабаванне — працаваць яшчэ лепш на абарону нашай радзімы, даваць больш вугалю і метала, а нашы ўзбраенцы павінны даць нам яшчэ больш дасканалыя машыны». (Авацыя. Воклічы: «Ура Чырвонай Арміі і яе кіраўніку таварышу Варашылаву»).

Слова прадстаўляецца таварышу Сталіну. Усе прысутныя ўстаюць і наладжваюць таварышу Сталіну бурную авацыю. Нясучца крыкі: «ура», «няхай живе наш любімы, родны таварыш Сталін».

«Таварышы, — пачынае сваё слова таварыш Сталін. — Тост у мяне будзе некалькі своеасаблівы і незвычайны. У нас прынята агалашаць тосты за здароўе кіраўнікоў, шэфав, за правадыроў, за наркомаў. Гэта, вядома, не дрэнна. Але апрача вялікіх кіраўнікоў ёсць яшчэ кіраўнікі сярэднія і малыя. Іх, гэтых кіраўнікоў, малых і сярэдніх, ёсць у нас дзесяткі тысяч. Яны скромныя людзі, яны не лезуць наперад, іх амаль не прыметна. Але было-б слепатой не заўважваць іх. Бо ад гэтых людзей залежыць лес вытворчасці ва ўсёй нашай нероднай гаспадарцы. Значыць, ад іх залежыць і лес нашага гаспадарчага кіраўніцтва.

За здароўе нашых сярэдніх і малых гаспадарчых кіраўнікоў! (Авацыя. Воклічы «ура»!).

Наогул аб кіраўніках трэба сказаць, што яны, на жаль, не заўсёды разумеюць, на якую вышку падняла іх гісторыя ва ўмовах савецкага ладу. Яны не заўсёды разумеюць, што быць кіраўніком гаспадаркі ў нашых умовах, гэта значыць — удастоіцца вялікага гонару і вялікай пашаны, удастоіцца вялікага давер'я з боку рабочага класа, з боку народу. У стары час, у час капіталізма, гаспадарчыя кіраўнікі, усякія там дырэктары, упраўляючыя, начальнікі цэхаў, майстры лічыліся ланцужнымі сабакамі гаспадароў-капіталістаў. Народ іх ненавідзеў, як ворагаў, бо лічыў, што яны кіруюць гаспадаркай у ітарэсах гаспадароў, дзеля прыбыткаў капіталістаў. Пры нашым, савецкім ладзе, наадварот, гаспадарчыя кіраўнікі маюць усе падставы карыстацца даверам і любоўю народу, бо яны кіруюць гаспадаркай не дзеля

пр
дзе
шы
вед
чак
ліка
Тол
дар
выс
кае
«ура»

гас
бай
ізот

мета
Кор
за
(Бур

«Та
кана

галь
быў
песн
нанс

прыбыткаў кучкі капіталістаў, а дзеля інтарэсаў рабочага класа, дзеля інтарэсаў усяго народу. Вось чаму званне гаспадарніка ў нашых умовах з'яўляецца высокім званнем, а быць кіраўніком у савецкіх умовах—значыць удастоіцца высокага гонару і давер'я ў вачах народу. Давер'е народа ў адносінах гаспадарнікаў справа вялікая, таварышы. Кіраўнікі прыходзяць і ўходзяць, а народ астаецца. Толькі народ бяссмертны. Усё астатняе—мінаюча. Таму трэба ўмець даражыць давер'ем народа.

За здароўе нашых гаспадарнікаў, якія зразумелі, усвядомілі сваю высокую ролю і якія не дазваляць нікому ўраніць і прынізіць высокае званне савецкага гаспадарчага кіраўніка! (Авацыя, воклічы «ура»).

Таварышы! Сярод нас ёсць піонеры новай справы ў народнай гаспадарцы, байцы стаханаўскага руху. За здароўе гэтых піонераў і байцоў новай справы! За здароўе таварышоў Стаханова, Дзюканова, Ізотава, Рабашапкі і іншых! (Воклічы «ура»).

Нарэшце, за здароўе новых і старых байцоў доменнай справы ў металургіі, і перш за ўсё, за здароўе доменшчыка тав. Корабава, за Корабава-бацьку, за сына яго, за ўсю сям'ю доменшчыкаў Корабавых, за тое, каб сям'я Корабавых не адстала ад новых метадаў работы». (Бурныя апладысменты, воклічы «ура»).

Корабаў-бацька, звяртаючыся да таварыша Сталіна, гаворыць: «Таварыш Сталін. Я ўжо старык, але я накладу ўсё свае сілы, каб выканаць Ваша пажаданне і быць наперадзе іншых металургаў».

Сяброўская сустрэча кіраўнікоў партыі і ўрада з металургамі і вугальшчыкамі зацягнулася далёка за поўнач. Для ўдзельнікаў прыёму быў дан канцэрт Чырвонасцяжнага чырвонаармейскага ансамбля песні і пляскі пад кіраўніцтвам народнага артыста Саюза ССР, ордэнаносца праф. Александрава, які прайшоў з вялікім поспехам.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ АБ ЧАРГОВЫМ ПЛЕНУМЕ ЦК ВКП(б)

11-12 кастрычніка адбыўся чарговы пленум
Цэнтральнага Камітэта ВКП(б).

Пленум разгледзеў пытанні выбарчай кам-
паніі па выбарах Вярхоўнага Савета СССР і
прыняў адпаведныя рашэнні.

Пленум прыняў, акрамя таго, рашэнне аб
арганізацыйнай і агітацыйна-прапагандысцкай
работе партыйных арганізацый у сувязі з вы-
барамі ў Вярхоўны Совет СССР.

Пленум увёў у склад кандыдатаў у члены
Палітбюро ЦК ВКП(б) сакратара ЦК ВКП(б)
тав. Ежова Н. І.

ЦК

ця
ра
Сл

тт.
дат

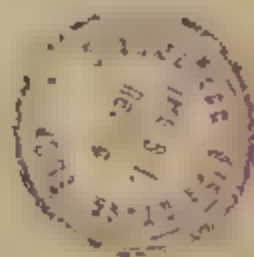
25.05
18500

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ
АБ ЧАРГОВЫМ ПЛЕНУМЕ ЦК КП(б)Б

25 кастрычніка 1937 года адбыўся пленум
ЦК КП(б) Беларусі.

Пленум выбраў выконваючым абавязкі трэ-
цяга сакратара ЦК КП(б)Б тав. Рэпінскага М. Я.,
раней працаваўшага в. а. першага сакратара
Слуцкага АК КП(б)Б.

Пленум давыбраў членамі Бюро ЦК КП(б)Б
тт. Ананьева А. А. і Цвяткова А. Ф. і канды-
датам у члены Бюро ЦК тав. Жабрэва І. А.

XX год Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі

Народы Савецкага Саюза — краіны перамогшага соцыялізма — урачыста і радасна сустракаюць дваццатую гадавіну Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, гадавіну свайго вызвалення ад капіталістычнага рабства.

За дваццаць год на агромных прасторах былой эканамічна і культурна адсталай, гатоднай, жабрацкай Расіі створана новая, цудоўная соцыялістычная краіна, новы свет, вызвалены народ якога накіроўвае сваю ініцыятыву, сваю творчую здольнасць, сваю працу на сябе, на карысць свайго класа, свайго соцыялістычнага грамадства. Гэты новы свет — краіна Саветаў — для працоўных мас усяго капіталістычнага свету з'яўляецца маяком, які ўказвае шлях да вызвалення з падлетку капіталізма. Тое, аб чым вякамі марылі лепшыя розумы чалавечтва, у Савецкім Саюзе ператворана ў рэчаіснасць.

Жыццё працоўных мас нашай краіны з кожным годам становіцца ўсё больш заможным і радасным. Савецкі народ упэўнен у сваёй будучыні, якая прынясе яму новыя перамогі, новае палепшанне матэрыяльнага добрабыту.

Савецкі народ горача любіць сваю квітнеючую соцыялістычную радзіму. Ён бязмежна адданы партыі Леніна — Сталіна, якая пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна прывяла краіну Саветаў да перамогі соцыялізма. Гэта любоў і адданасць ярка адлюстроўваюцца зараз у падрыхтоўцы да выбараў у Вярхоўны Совет СССР.

Вялікая соцыялістычная рэвалюцыя ў Расіі адкрыла новую эру — пачатак будаўніцтва бяскласавага соцыялістычнага грамадства. У гэтым грамадстве народы становяцца сапраўднымі гаспадарамі свайго лёсу, поўнапраўнымі гаспадарамі свайго жыцця, свядомымі арганізатарамі прадукцыйных сіл, эканомікі і культуры свайго краіны.

Велізарныя перамогі соцыялізма з выключнай пераканальнасцю паказваюць усяму свету, што пролетарская рэвалюцыя ў Расіі адкрыла новую эру ў гісторыі развіцця чалавечага грамадства.

Савецкі народ пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна, перамагаючы ўсе цяжкасці і перашкоды, дасягнуў нябачаных поспехаў на ўсіх фронтах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва. Натхнёныя сваім вялікім правадыром і настаўнікам таварышом Сталіным, працоўныя масы Савецкага Саюза ператварылі сваю радзіму з экана-

мічна адсталай, слабай і некультурнай у культурную магутную індустрыяльную краіну з перадавой тэхнікай і буйнейшай у свеце механізаванай соцыялістычнай сельскай гаспадаркай. «Расія нэпаўская» стала «Расіяй соцыялістычнай».

«У рэзультате ўсіх гэтых змен у галіне народнай гаспадаркі СССР мы маем цяпер новую, соцыялістычную эканоміку, якая не ведае крызісаў і беспрацоўя, не ведае галечы і разарэння і дае грамадзянам усе магчымасці для заможнага і культурнага жыцця» (Сталін).

Вянцом гераічнай барацьбы савецкага народу за перамогу соцыялізма з'яўляецца Сталінская Канстытуцыя.

Савецкаму народу ёсць чаму радавацца. К 20-гадоваму юбілею Вялікай соцыялістычнай рэвалюцыі пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна ён замацаваў перамогу соцыялізма ў сваёй краіне і атрымаў самую дэмакратычную ў свеце Канстытуцыю, самы дэмакратычны Выбарчы закон.

12 снежня народы вялікага Саюза Соведаў будуць выбіраць Вярхоўныя органы сваёй краіны на аснове Сталінскай Канстытуцыі і новага Выбарчага закона. У Вярхоўны Совет СССР яны пашлюць сваіх лепшых прадстаўнікоў з партыйных і непартыйных большэвікоў, да канца адданных сваёй цудоўнай радзіме, справе Леніна—Сталіна, справе **комунізма**.

У процілегласць капіталістычнай сістэме асновай дыктатуры рабочага класа нашай краіны з'яўляецца соцыялістычная і грамадская ўласнасць.

У артыкуле 4 Сталінскай Канстытуцыі запісана:

«Эканамічную аснову СССР складаюць соцыялістычная сістэма гаспадаркі і соцыялістычная ўласнасць на прылады і сродкі вытворчасці, якія ўмацаваліся ў выніку ліквідацыі капіталістычнай сістэмы гаспадаркі, адмены прыватнай уласнасці на прылады і сродкі вытворчасці і знішчэння эксплуатацыі чалавека чалавекам».

І гэта не дэкларацыя, не праграмная задача, а сапраўдная рэчаіснасць, аб чым красамоўна гавораць лічбовыя даныя.

Удзельная вага соцыялістычнага сектара нашай гаспадаркі ў 1936 годзе складала: у народным даходзе—99,1 проц., у валавой пратукцыі прамысловасці—99,8 проц., у валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі (уключаючы асабістыя гаспадаркі калгаснікаў)—97,7 проц., у гандлёвым рознічным звароце—100,0 проц., у вытворчых фондах народнай гаспадаркі—98,7 проц.

За дваццаць год дыктатуры рабочага класа карэнным чынам змяніўся і соцыяльны склад насельніцтва СССР. У былой царскай Расіі

рабочыя і служачыя складалі 16,7 проц. усяго насельніцтва, а зараз, у 1937 годзе, яны складаюць 34,7 проц. Сяляне аднаасобнікі (без кулакоў) і некаапераваныя працоўныя саматужнікі складалі 65,1 проц., а зараз усяго 5,6 проц. Калгаснае сялянства, каапераваныя саматужнікі і рамеснікі складаюць 55,5 проц., а іншае насельніцтва (чырвоныя армейцы, пенсіянеры, вучні і т. д.)—4,2 проц. Цалкам ліквідаваны буржуазія, памешчыкі, фабрыканты, гандляры, кулацтва і іншыя дармаеды, якіх у царскай Расіі ў 1913 годзе налічвалася 15,9 проц.

Савецкая ўлада атрымала ў спадчыну ад капіталістычнай Расіі канчаткова разбураную імперыялістычнай і грамадзянскай войнамі і без таго слабую, тэхнічна адсталую прамысловасць. Прадукцыя буйнай прамысловасці ў агульнай прадукцыі народнай гаспадаркі складала ўсяго 12,1 проц., прадукцыя сельскай гаспадаркі 57,9 проц.

У дваццатай гадавіне Вялікай соцыялістычнай рэвалюцыі СССР па развіццю прамысловасці вышаў на першае месца ў Еўропе і на другое ў свеце. Партыя, савецкая ўлада і ўвесь савецкі народ гераічнай барацьбой забяспечылі ажыццўленне лозунга таварыша Сталіна «дагнаць і перагнаць у тэхніка-эканамічных адносінах перадавыя капіталістычныя краіны». Створана магутная прамысловасць і яе аснову—цяжкая машынабудаўнічая індустрыя. Савецкі Саюз, які ў гады індустрыялізацыі і першай пяцігодкі вымушан быў завозіць сродкі вытворчасці з капіталістычных краін, стаў краінай, якая экспартуе як сродкі вытворчасці (машыны, станкі), так і іншую прадукцыю прамысловасці. СССР за 9 месяцаў 1937 г. экспартаваў у розныя капіталістычныя краіны машын на 8,4 млн. рублёў, аўтатранспарта на 15,7 млн. руб., электрапрадукцыі на 1,2 млн. руб., марганцавай руды на 18,9 млн. руб. і т. д.

За гады двух сталінскіх пяцігодак створаны новыя галіны прамысловасці, якіх зусім не мела царская Расія. Зараз мы маем магутную трактарную, аўтамабільную, камбайнавую, алюмініевую прамысловасць. 75,4 проц. прамысловай прадукцыі СССР выпускаецца заводамі, пабудаванымі і поўнаццю рэканструяванымі савецкаю ўладай. Па асноўных галінах прамысловасці гэты працэнт яшчэ вышэй: па вытворчасці сродкаў вытворчасці—87,4 проц., па машынабудаўніцтву—88,3 проц., па станкабудаўніцтву—93,7, па электрастанцыях 90,8, па хімічнай—95,2, па чорнай металургіі 96,6, па сельскагаспадарчаму машынабудаўніцтву—95,3 проц. і т. д.

З ростам прамысловасці ўзрос і рабочы клас СССР (з 11,4 млн. чалавек у 1913 г. да 25,8 млн. у 1936 годзе). Наш рабочы клас ужо не той, што быў пры царызме і капіталізме.

«Гэта значыць, што пролетарыят СССР ператварыўся ў зусім новы клас, у рабочы клас СССР, які знішчыў капіталістычную сістэму гаспадаркі, які ўцвярдзіў соцыялістычную ўласнасць на прылады і сродкі вытворчасці і які накіроўвае савецкае грамадства па шляху кунізму.

рабочы клас СССР гэта—зусім новы, вызвалены ад эксплуатацыі, рабочы клас, падобнага якому не ведала яшчэ гісторыя чалавецтва». (Сталін).

Эканамічная магутнасць нашай краіны і матар'яльны добрабыт градоўных мас ярка адлюстраваліся ў росце народнага даходу. Народны даход (у цэнах 1926/27 гг.) узрос з 21 мільярда рублёў у 1913 годзе да 86 мільярдаў рублёў у 1936 годзе.

Калгасны лад назаўсёды пакончыў з адвечнай адсталасцю сельскай гаспадаркі. Наша сельская гаспадарка—самая буйная у свеце, найбольш узброеная перадавой тэхнікай. К дваццатай гадавіне Калгасны лад аб'яднаў 243.700 калгасаў аб'ядналі 18,5 мільёнаў двароў або 93,0 проц. усіх сялянскіх гаспадарак. Сёлета калгасы апрацавалі 99,1 проц. усёй пасеўнай плошчы калгасна-сялянскага сектара.

За гады двух сталінскіх пяцігодак пад сацыялістычную сельскую гаспадарку падведзена магутная тэхнічная база. Калгаснага селяніна савецкая ўлада і партыя большавікоў пасадзіла на сталовага каня—на трактар, камбайн, аўтамабіль. У адным толькі 1936 годзе сацыялістычная прамысловасць дала сельскай гаспадарцы 116.054 трактары магутнасцю ў 2646,4 тысячы конскіх сіл, 42.600 камбайнаў і некалькі сотень тысяч сеялак, культыватараў, ільняцерабілак, трактарных плугоў, матагараў, бульбаканалак і іншых складаных сельскагаспадарчых машын.

Партыя і савецкая ўлада прадастаўляюць калгаснаму сялянству дзясяткі новых крэдытаў, мінеральнае ўгнаенне, гатунковае насенне і іншыя віды дапамогі.

Кляматы партыі, савецкага ўрада і асабіста таварыша Сталіна аб уздыме прадукцыйнасці сельскай гаспадаркі і матар'яльнага добрабыту калгаснага сялянства не прайшлі бяследна. З года ў год па-вышэнне прадукцыйнасці працы, росце вытворчасці сельскагаспадарчых прадуктаў. Пасеўная плошча пашырылася са 105,0 млн. га ў 1913 г. да 135,2 млн. га ў 1937 г., а прадукцыя вырасла ў два разы.

Геаграфічныя умовы нашай радзімы дазваляюць вырошчваць усе культуры, неабходныя для спажывання ў сацыялістычнай прамысловасці. Дзякуючы гэтаму наша краіна не толькі поўнасцю аслабнілася ад імпарту бавоўны і іншай сельскагаспадарчай сыравіны, але сама стала краінай экспартуючай. За 9 месяцаў 1937 года СССР экспартаваў бавоўны ў розныя капіталістычныя краіны на 43,3 млн. рублёў.

З кожным годам росце заможнасць калгаснага сялянства. У пісьме «Вялікаму СТАЛІНУ ад беларускага народу» ярка адлюстравана калгаснае жыццё:

«Мы багатыя хлебам, і мясам, і рыбай,
І па трубах да хат прыбягае вада.
Зашумелі сады каля новых сядзібаў,
Пчолы рояцца спорна па нашых садах.

Мы заможнымі сталі з калгаснага ладу:

Масла, сыр, каўбаса і віно сваё ёсць.

Усяго на стане, і мы шчыра так рады,

Калі хату з дарогі наведзе госць».

Калгаснікі-казакі з калгаса «Жывотновод» (станіца Канелаўская, Краснадарскі край) у калектыўным пісьме, апублікаваным у газеце «Правда» 1 кастрычніка г. г., пішуць:

«Зараз мы жывем лепш, заможней... Ніколі казак не меў такіх даходаў, якія мы атрымліваем зараз у калгасе».

Багаты ўраджай гэтага года яшчэ больш узнімае вагу працадзя, матар'ялы добрабыт калгаснага сялянства.

Перамога калгаснага ладу—самая яркая старонка ў жыцці нашага сялянства. Толькі ў калгасах сяляне пераканаўча, на практыцы сваёй работы і жыцця, убачылі і пазналі вялікія ідэі, у імя якіх партыя большэвікоў на чале з Леніным і Сталіным 20 год назад павялі пролетарыят на штурм капіталізма, у імя якіх партыя і рабочы клас заклікалі працоўнае сялянства на барацьбу з капіталістамі, памешчыкамі, кулакамі.

За 20 год аблічча вёскі змянілася непазнавальна. Зніклае процілегласць паміж горадам і вёскай, сельскагаспадарчая праца становіцца рознавіднасцю працы індустрыяльнай. У калгаснай вёсцы з'явіліся новыя людзі. камбайнеры, трактарысты, машыністы, брыгадзіры, старшыні калгасаў.

«Наша савецкае сялянства,—гаворыць таварыш Сталін,—з'яўляецца зусім новым сялянствам. У нас няма больш памешчыкаў і кулакоў, купцоў і ліхвяроў, якія маглі-б эксплуатаваць сялян. Стала быць, наша сялянства ёсць вызваленае ад эксплуатацыі сялянства. Далей, наша савецкае сялянства ў сваёй пераважнай большасці ёсць калгаснае сялянства, г. зн. яно базіруе сваю работу і свой набытак не на аднаасобнай працы і адсталай тэхніцы, а на калектыўнай працы і сучаснай тэхніцы...

Як бачыце, савецкае сялянства—гэта зусім новае сялянства, падобнага якому не ведала гісторыя чалавецтва».

* * *

Перамога соцьялізма забяспечыла савецкаму народу небывалы культурны рост.

Навучальнымі ўстановамі ў 1936—1937 навучальным годзе ахоплена было 38.335.000 чалавек або ў 4,7 раза больш, чым у царскай Расіі ў 1914 годзе. З гэтага ліку ў сярэдніх школах навучалася 17.872.000 чалавек або ў 18 раз больш, чым у царскай Расіі, у вышэйшых навучальных установах—542.000 чалавек замест 112.000 у 1914 г.

У 1936 годзе на народную асвету па дзяржаўнаму бюджэту было выдаткавана 13 мільярдаў 461 мільён рублёў.

З ростам культурнага ўзроўню працоўных узрасце павыт на кнігі і газеты.

У 1936 годзе выдана 37.971 тысяча экзэмпляраў газет і 571.100 тысяч экзэмпляраў кніг. Твораў класікаў марксізма за 20 год існавання савецкай улады выдана 334 млн. экзэмпляраў (у 66 раз больш, чым пры царызме за 50 год).

Газеты ў СССР выходзяць на 69 мовах, а кнігі на 111 мовах народаў краіны сацыялізма. Пры царызме многія народы не мелі ні адной газеты, ні адной кнігі на роднай мове. Царызм зацікаўлен быў трымаць працоўныя масы ў цемры, каб зручней эксплуатаваць, заціямніць рэвалюцыйную свядомасць, не дапусціць пранікнення ў народныя гушчы крамольных ідэй. Праявы рэвалюцыйнай барацьбы працоўных супроць жандармскага рэжыму, нечалавечай эксплуатацыі і прыгнечання царскі ўрад бязлітасна падаўляў. Недарма царская Расія называлася турмой народаў.

Асвета і культура ў старой Расіі даступны былі толькі прыкласанай частцы—буржуазіі, памешчыкам, купцам, чыноўнікам. Дзверы вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў былі зачынены для працоўнага насельніцтва. Не маючы сродкаў плаціць за навучанне і падручнікі, многія мільёны рабочых і сялянскіх сямей не маглі пасылаць сваіх дзяцей у школу. У выніку большасць насельніцтва дзярэвалюцыйнай Расіі была няграмаднай.

Партыя большэвікоў і савецкі ўрад паклалі канец і гэтан праклятай спадчыне. Дзверы савецкіх школ, тэхнікумаў, універсітэтаў шырока адчынены для ўсіх працоўных. Савецкая моладзь мае магчымасць набыць любую спецыяльнасць і кваліфікацыю ў залежнасці ад здольнасці і жадання. У нас забяспечана бясплатнае навучанне. Пераважная большасць студэнтаў атрымлівае матэрыяльную дапамогу стыпендыі.

Нідзе на свеце няма такіх умоў для ўсебаковага развіцця асобы, як у нашай цудоўнай краіне.

«Не маемаснае становішча, не нацыянальнае паходжанне, не пол, не службовае становішча,—гаворыць таварыш Сталін, — а асабістыя здольнасці і асабістая праца кожнага грамадзяніна вызначаюць яго становішча ў грамадстве».

На базе створанай сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі ўпершыню ў гісторыі заваявана і замацавана асноўным дзяржаўным законам сапраўдная свабода чалавека, свабода творчай ініцыятывы, радаснае і шчаслівае жыццё—права на працу, на адпачынак, на асвету, на забеспячэнне старасці.

Для працоўных мас капіталістычных краін вялікая Сталінская Канстытуцыя стала сцягам і праграмай барацьбы за вызваленне. Яна патхняе міжнародныя пролетарыят, прыгнечаныя масы калоній і поўкалоній на барацьбу супроць фашызма, за зваржэнне дыктатуры буржуазіі. Перамогі савецкага народу, замацаваныя Сталінскай Канстытуцыяй, неабвяргальна паказваюць, што толькі пролетарская рэвалюцыя, толькі дыктатура пролетарыята забяспечваюць сапраўдную свабоду, сапраўдную дэмакратыю, росквіт эканомікі, культуры, творчай здольнасці працоўных усіх нацыянальнасцей і рас.

Прыгнечаныя масы капіталістычнага свету з усе ўзрастаючым захлывеннем і цікавасцю сочаць за гераічнай барацьбой рабочага класа СССР. У яго асобе яны бачаць сваю ўдарную брыгаду і ад сэрца радуюцца кожнаму поспеху яго перамогі. Кожная новая перамога савецкага народу набліжае час сусветнай і пролетарскай рэвалюцыі і здулення крыніцай энергіі ў барацьбе прыгнечаных мас за знішчэнне ярма капітала.

* * *

Савецкая Беларусь разам з усімі брацкімі рэспублікамі сустракае дваццацігадовы юбілей вялікага Кастрычніка, як краіна сацыялістычная. З адсталай царскай калоніі, з краіны галечы і жабрацтва — Савецкая Беларусь пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, пры брацкай дапамозе СССР і асабістых клопатах таварыша Сталіна, з чым іменем цесна і непарушна звязана арганізацыя КП(б)Б і стварэнне БССР, ператворана ў адну з перадзвых рэспублік Савецкага Саюза.

Беларускі народ, як і многія народы акраіў былой царскай Расіі, дзякуючы перамоце пролетарскай рэвалюцыі, на аснове ажыццяўлення левіска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, упершыню ў гісторыі атрымаў сваю дзяржаўнасць.

Беларускі народ увесь час знаходзіўся пад гнётам розных князеў і цароў, якія няслі з сабой усе больш цяжкія пакуты бяспраўным маём. Рускае самадзяржаўе, захапіўшы беларускія землі, ператварыла ў рабоў працоўныя масы беларусаў. Іх эксплуатаваў рускі царызм і рускія фабрыканты, банкіры і памешчыкі, беларуская буржуазія і кулацтва.

Пасля зваржэння самадзяржаўя і контррэвалюцыйнага Часовага ўрада ў Беларусь уварваліся рускія белогвардзейцы, нямецкія і белапольскія акупанты, усякія Даўбор-Мусніцкія, Булак-Балаховічы, Пілсудскія і іншая зброя, якіх падтрымлівалі здраднікі беларускага народу—беларускія нацдэмы і іншыя ланцужныя псы капіталізма.

Пад кіраўніцтвам Леніна—Сталіна наша слаўная непераможная Чырвоная Армія разам з беларускім народам разграміла і прагнала з Савецкай Беларусі нямецкіх, белапольскіх акупантаў і іншых белабандытаў, якія імкнуліся закабаліць беларускі народ.

Савецкая ўлада пад кіравніцтвам партыі бальшэўскага разгрымала банды інтэрвентаў на ўсіх фронтах грамадзянскай вайны. У ліпені 1920 года былі разгромлены і белапольскія акупанты. Беларусь стала ўваходзіць у сямі брацкіх рэспублік і адзінага Савецкага Саюза. Для беларускага народу пачалося новае, свабоднае, шчаслівае і радаснае жыццё пад сцягам партыі Леніна—Сталіна.

Пры брацкай дапамозе Савецкага Саюза, у першую чаргу рускага пралетарыята, беларускі народ хутка залячыў свае раны. Адрадзілася разбураная вайной народная гаспадарка. На працягу двух сталінскіх пяцігодак Савецкая Беларусь ператварылася ў адну з перадавых рэспублік СССР. Беларускі народ сваёй упартай барацьбой за перамогу сацыялізма заслужыў высокую ўзнагароду — ордэн Леніна. Беларусь стала ордэнаноснай рэспублікай, магутным фарпостам СССР на яго заходніх граніцах.

Перамогі сацыялізма выклікалі зварынуў нянавісць і шаленства ў асколкаў разгромленых эксплуатацыйскіх класаў, у здраднікаў сацыялістычнай радзімы з лагера трацкіска-зіноўска-б'харыска-рыкаўскага і нацдэмаўскага банды. Для нямецкага і польскага фашызма, які імкнуўся адірванне БССР ад Савецкага Саюза, каб зноў засцэбіць яе, уся гэта зграя аказалася знаходкам. У якасці агентаў нямецка-польскага фашызма гэтыя здраднікі сацыялістычнай радзімы прабраліся шляхам абману і двуручніцтва на адказныя ўчасткі гаспадарчай, культурнай і партыйнай работы і пачалі ватамную работу па адрызу БССР ад Савецкага Саюза і аднаўленню капіталізма. Рыхтуючы вясны напад на краіну Саветаў, арганізуючы шкодніцтва, дыверсіі, забойствы з-за вугла лепшых сыноў савецкага народу, гэта агідная банда наймітаў нямецка-польскага фашызма імкнулася падірванне эканоміку і абароназдольнасць БССР, як фарпоста Савецкага Саюза на яго заходніх рубяжах.

Але дарэмны былі прошукі агентаў фашызма. Пад кіравніцтвам ленінска-сталінскага ЦК ВКП(б) і асабіста гаварыша Сталіна, пры дапамозе слаўных чэкістаў з НКВС, КДБ і беларускі народ разграміў гэта аснае гняздо фашыстаў. Увесь беларускі народ са здавальненнем сустраў рашэнне савецкага суда аб прымяненні да бандытаў з Наркамзема, Заготзерна і інш. вышэйшай меры пакарання. Савецкі суд выказаў волю ўсяго беларускага народу, ачысціўшы беларускую зямлю ад гэтых прадажных зграі сабак.

ЦК ВКП(б), саюзны ўрад і асабіста гаварыш Сталін з першых дзён стварэння БССР працягваюць да гэта дня клопаты. Пачаўся быў апублікован сталінскі дэкрэт аб дапамозе беларускаму народу, каб хутчэй ліквідаваць вынікі шкодніцтва ў калгасным будаўніцтве.

За 20 год савецкай улады цудоўна змяніўся твар беларускай зямлі.

У дарэволюцыйны час на Беларусі не было буйнай прамысловасці. На ўсіх прадпрыемствах звыта было каля двух дзясяткаў тысяч рабо-

чых. Асновай з'яўлялася саматужна-рамесніцкая прадукцыя, якая ў $3\frac{1}{2}$ разы перавышала кошт валавой прадукцыі прамысловых прадпрыемстваў.

Зараз у БССР пабудаваны сотні тэхнічна дасканалых буйных прамысловых прадпрыемстваў: Гомсельмаш, шклозавод імя Сталіна, крычаўскі цэментны завод, бабруйскі лесакамбінат, магілёўская фабрыка штучнага шоўку, аршанскі ільнакамбінат, віцебская ільнапрадзільная фабрыка імя Кагановіча, Белдрэс, менскі завод ланцугоў «Галя» і сотні іншых. Частка гэтых прадпрыемстваў мае ўсесаюзнае значэнне, бо забяспечвае сваёй прадукцыяй не толькі патрэбы Беларусі, але і іншых рэспублік Савецкага Саюза.

Рад беларускіх заводаў асвоіў вытворчасць складанейшых станкоў, якія раней імпартаваліся. Зараз многія з іх экспартуюцца ў Турцыю, Іран і іншыя краіны.

Валавая прадукцыя адной толькі буйнай прамысловасці БССР у 15,9 раза перавышае ўсю дарэвалюцыйную прадукцыю, а разам з мясцовай і саматужнай узрасла ў 22 разы.

Паасобныя прадпрыемствы выпускаюць зараз больш прадукцыі, чым уся дарэвалюцыйная прамысловасць, якая была на тэрыторыі сучаснай БССР. Магілёўская фабрыка штучнага шоўку дасць сёлета больш чым на 90 млн. рублёў прадукцыі. Удзельная вага прамысловай прадукцыі ў народнай гаспадарцы БССР складае 73 проц.

У сацыялістычнай прамысловасці і на транспарце заняты сотні тысяч рабочых, у асноўнай масе—беларусы.

Буйная сацыялістычная сельская гаспадарка за дзве сталінскія пяцігодкі атрымала магутную тэхнічную базу. 680 тысяч або 87,1 проц агульнага ліку сялянскіх гаспадарак аб'яднаны ў 9642 калгасы, якія займаюць 95 проц. усёй пасеўнай плошчы калгасна-сялянскага сектара БССР. Замест драўлянай сахі і знясіленага каня на палях сацыялістычнай Беларусі працуюць каля 10 000 трактароў, больш 500 камбайнаў, 1900 24-радных дыскавых трактарных сеялак, некалькі тысяч конных сеялак, больш 1300 складаных ільнацерабільных машын, больш 2000 складаных малатарань і некалькі тысяч іншых складаных і юўскладаных сельскагаспадарчых машын. Многія калгасы маюць уласныя грузавыя аўтамабілі, колькасць якіх з кожным днём узрасла.

Сучасная перадавая тэхніка, ва многа раз палегчыла працу калгаснага сялянства, узяла яе прадукцыйнасць, павысіла ўраджайнасць калгасных і соўгасных палёў, а разам з тым і матар'яльны добрабыт калгаснікаў.

Беларуская зямля, стаўшы калгаснай, дае высокія ўраджай. Калгасны ўраджай са старым не параўнаць. Раней нават сярэдняя гаспадарка мела свой хлеб толькі да каляд. Зараз калгаснае сялянства забяспечана хлебам не толькі на свае патрэбы. Значную колькасць хлеба яно здае дзяржаве.

Барацьба за сталінскі лозунг «7—8 мільярдаў пудоў хлеба ў год» выклікае небывалую актыўнасць калгасных мас. Калгаснае сялянства БССР атрымала селета добры ўраджай, а паасобныя калгасы і брыгады знялі са сваіх палеў рэкордны ўраджай, аб якім і марыць не магло аднаасобнае сялянства.

Калгас «Чырвоны бераг», Аршанскага раёна, з 44 га азімага жыта атрымаў ураджаю па 20 цнт. з га, азімай пшаніцы 22,69 цнт., ячменю—22 цнт., аўса—18 цнт. Стаханаўскія ўчасткі далі азімай пшаніцы 35 цнт. з га, ячменю—36 цнт., бульбы 220 цнт., а частм па 250—300 цнт. з га. Падобных рэкордаў дабіліся сотні калгасаў.

Дзяржаўны і мясцовы бюджэт БССР на працягу толькі двух сталінскіх пяцігодак павялічыўся больш чым у 3 разы: з 313 млн. рублёў у 1932 г. да 1 мільярда 58 мільёнаў рублёў у 1937 г.

Гэтыя лічбы гавораць аб тым, што ў БССР адбываецца безупынны творчы ўздым як у галіне прамысловасці і сельскай гаспадаркі, так і ў культурным будаўніцтве.

Царская ўлада трымала беларускі народ у цемры, большасць насельніцтва была непісьменнай. І толькі перамога Вялікай сацыялістычнай рэвалюцыі, толькі савецкая ўлада адкрыла працоўным масам шырокую дарогу да ліквідацыі культурнай адсталасці. У нашай краіне з кожным годам растуць асігнаванні на народную асвету. За апошнія 6 год выдаткі на асвету павялічыліся ў 4 разы: са 119 млн. рублёў да 483 млн. рублёў. За апошні год яны выраслі ў 37 раз супроць 1925—26 гг.

У дарэвалюцыйнай Беларусі не было ні адной вышэйшай навучальнай установа, а зараз іх 22. У пачатковых, няпоўных сярэдніх і сярэдніх школах у гэтым годзе навучаецца 980 тысяч дзяцей—амаль адна пятая ўсяго насельніцтва БССР. У вышэйшай школе навучаецца 15.265, у тэхнікумах 27.812, рабфаках 6.629 чалавек. З нетраў беларускага народу вырасла новая савецкая інтэлігенцыя: інжынеры, урачы, аграномы, навуковыя работнікі і іншыя спецыялісты, да канца адданыя сваёй сацыялістычнай радзіме.

З кожным годам растуць выдаткі на ахову здароўя. Асігнаванні на ахову здароўя па дзяржаўнаму і мясцоваму бюджэту ўзраслі з 20,7 млн. руб. у 1932 г. да 190 млн. у 1937 г. Зараз у Савецкай Беларусі няма такога кутка, дзе-б насельніцтву не аказвалася медыцынская дапамога. На тэрыторыі сучаснай Савецкай Беларусі ў 1914 годзе было 3.800 больнічных коек, а зараз—3.826 устаноў: больніцы, радзільныя дамы, амбулаторыі, урачэбныя і фельчарскія пункты, дзіцячыя яслі.

Няма больш адсталай і галоднай, убогай і цёмнай Беларусі. Ёсць квітнеючая культурная сацыялістычная краіна—ордэнаносная БССР.

Двадцатую гадавіну Кастрычніка беларускі народ сустракае пад сцягам Леніна—Сталіна ў брацкім саюзе з усімі народамі вялікага Савецкага Саюза. Пад гэтым-жа сцягам беларускі народ пойдзе ўперад—да камунізма.

Савецкі Саюз—краіна заможнага жыцця. Няспынныя клопаты партыі, савецкага ўрада і асабіста таварыша Сталіна забяспечылі велізарны ўздым матэрыяльнага добрабыту працоўных. З года ў год расце зарплата рабочых і служачых, павялічваецца бага калгаснага працадзя.

Сярэдняя гадавая зарплата рабочых і служачых па Савецкаму Саюзу дасягнула сёлета 2.776 руб. супроць 450 р. у 1924-25 г. Павелічэнне зарплат і зніжэнне цэн на прамтавары дало працоўным масам дадаткова новыя мільярды рублёў, павялічыла пакупную здольнасць насельніцтва. Таваразварот савецкага гандлю з 47,8 мільярда рублёў у 1932 г. узняўся да 122,5 мільярда руб. у 1936 г.

Партыя большэвікоў і савецкі ўрад праводзяць палітыку безупыннага павышэння зароботнай платы і адначасовага зніжэння цэн на ўсё гавары і прадукты. У капіталістычных краінах вядзецца шалёнае наступленне на жыццёвы ўзровень працоўных мас, зніжаецца зароботная плата, павышаюцца цэны на прадметы шырокага спажывання.

Беспрацоўе—гэты бич пролетарыята капіталістычных краін—у нас назаўсёды ліквідавана. У нашай краіне самы кароткі ў свеце рабочы дзень. Сталінская Канстытуцыя гарантуе працоўным «права на атрыманне гарантаванай работы з аплатай іх працы ў адпаведнасці з яе колькасцю і якасцю».

У сацыялістычнай краіне савецкаму народу забяспечана радаснае, заможнае, культурнае жыццё. Няма на свеце другой такой краіны, дзе б ўрад клапаціўся аб матэрыяльным добрабыце працоўных так, як клапаціцца савецкі ўрад, кіруемы партыяй Леніна—Сталіна.

За гады сталінскіх пяцігодак з народных гушчаў партыя выхавала тысячы і мільёны таленавітых людзей, герояў сацыялістычнай радзімы. У нас выраслі такія героі, аб якіх з захапленнем гаворыць не толькі савецкі народ, але і народы ўсяго свету. На вуснах усяго свету імяны Чкалова, Байдукова, Беякова—Герояў Савецкага Саюза, якія ўпершыню ў гісторыі зрабілі беспасадачны пералёт па маршруту Масква Паўночны полюс Амерыка. Імяны Громава, Юмашэва, Данилина слаўны беспасадачным палётам з Масквы праз Паўночны полюс у Сан-Джасінто (Каліфорнія). Яны пабілі два сусветныя рэкорды па дальнасці беспасадачнага палёту па прамой і ламанай лініі. Група савецкіх герояў на чале з О. Ю. Шмідтам выдатна выканала сталінскае заданне, арганізаваўшы экспедыцыю на Паўночны полюс і стварыўшы там палярную станцыю. У цяжкіх умовах Арктыкі савецкія палётнікі з Паланіным на чале вядуць вялікую навуковую работу на

карысць соцыялістычнай радзімы і усяго чалавецтва. Савецкія лётчыкі даказалі ўсяму свету магутнасць авіяцыйнай тэхнікі, створанай нашым народам пад кіраванствам партыі і таварыша Сталіна. Яны паказалі ўсяму свету, што толькі савецкая улада, толькі камуністычная партыя могуць забяспечыць умовы для усебаковага развіцця асабістай ініцыятывы і здольнасці.

Слава нашых лётчыкаў, камбайнераў, стаханаўцаў і спецыялістаў ўсіх галін народнай гаспадаркі вяліка таму, што здольнасці свае, і працніа свае учынкi яны звязалі непарывна з усім савецкім народам і свядома аддаюць іх на карысць соцыялістычнай радзіме.

У капіталістычных краінах з кожным годам узмацняецца эксплуатацыя. Удасканаленні тэхнікі выкарыстоўваюцца на выцсканне апошніх сокаў з працоўных мас. Шаленая гонка ўзбраенняў, падрыхтоўка фашызмам новай сусветнай вайны яшчэ больш узмацніла эксплуатацыю. Зніжаецца зарплата, растуць цэны на прадукты і тавары шырокага спажывання. Агromная армія беспрацоўных асуджана на голад і жабрацтва.

Ва Францыі—гэтай найбольш «дэмакратычнай» з капіталістычных краін,—паводле афіцыйных даных буржуазнага штогодніка «La Franc economik», зароботная плата рабочых і служачых за пяць гадоў (1930—1935) скарацілася прыблізна на 30 процантаў або на 105 мільярдаў марак, г. зн. буржуазія і капіталісты адабралі з працоўных гэтыя грошы.

Яшчэ ў горшых умовах знаходзяцца працоўныя масы ў фашыскай Германіі. На іх плечы перакладзены ўвесь цяжар выдаткаў на палёную падрыхтоўку фашызма да вайны і інтэрвенцыі ў Іспаніі. За гады фашысцкага рэжыму зарплата рабочых зніжана больш чым на адну трэць. Калі-ж улічыць розныя адлічэнні і ўзносы (грамадзянскі падатак, царкоўны падатак, у больнічную касу, на страхаванне ад інваліднасці і беспрацоўя, на патрэбы фашысцкіх арганізацый і інш.), якія складаюць разам не менш 20 проц., то агульнае зніжэнне зарплат рабочых складае каля 50 проц. Акрамя таго, фашыстамі ўведзена сістэма штрафаў. Рабочы штрафуюцца грашмі за брак у сваёй вiне, а з-за дрэннай якасці розных сурататаў, якія з-за адсутнасці сыравіны шырока прымяняюць фашысты ў вытворчасці. Штрафы яшчэ больш зніжаюць і без таго мізэрную зарплату.

Як прызнаецца Гебельс—адзін з фашысцкіх галаварэзаў, сёння ў Германіі 10 мільянаў 700 тысяч чалавек пазбаўлены магчымасці здабываць для сябе і сямі неабходныя сродкі існавання. Каля 11 мільянаў працоўных асуджаны фашызмам на галодную смерць. Камітэты па збору сродкаў на «зімовую дапамогу»—толькі міф пусты. Сабраныя сродкі застаюцца ў кішэнях фашысцкіх заправіл або ў лепшым выпадку ідуць на падрыхтоўку новай сусветнай вайны, у першую

чаргу супроць Совецкага Саюза, і пакрыццё выдаткаў на інтэрвенцыю ў Іспаніі.

Не маючы ніякага выхаду з галечы і голаду, людзі трэцяй імперыі канчаюць жыццё самагубствам. У Бадэсгольме пакончылі самагубствам муж і жонка, забіўшы раней свайго трохгадовае дзіця. У Гаунсгейме маці патапіла ў рацэ сямігадовую дачку і шасцігадовага сына, бо не было чым карміць. Самагубствы на глебе голаду і галечы растуць з кожным днём. Фашысцкая цэнзура прымае ўсе меры, каб пра гэта ніхто не дазнаўся. Аднак сумныя факты становяцца вядомымі.

У трэцяй імперыі побач з голадам і галечай, якімі ўзнагароджваюць фаншызм працоўныя масы, пануе нічым не прыкрыты тэрор. Фашысты ператварылі Германію ў канцэнтрацыйны лагер. Усе турмы перапоўнены людзьмі, якія асмеліліся выказаць незадаволенасць фашысцкім рэжымам. Тысячы лепшых сыноў нямецкага народу расстраляны, павешаны фашысцкімі варварамі. Трэцяя імперыя стала турмой для народу.

Польскія фашысты, следуючы за гітлераўскай Германіяй, давялі працоўныя масы горада і вёскі да поўнага жабрацтва.

Вясковая бедната і серадняцкае сялянства зруйнаваны рознымі надаткамі ды паборамі. Аб гэтым ужо не можа маўчаць нават польскі буржуазны друк.

У журнале «Соцыяльна медыцына» змешчана такое пісьмо настаўніка з аколіц Вільні: «На нас, настаўніках, ляжыць абавязак паведаміць наш крык збалелай душы: са 197 школьнікаў нашай школы 85 проц. не маюць кавалачка хлеба».

Малазямельны селянін з Жошаўскага павета (Львоўскага ваяводства) у пісьме, змешчаным у другім томе «Запісак сялян», выдадзеным Інстытутам соцыяльнай эканомікі ў Варшаве, гаворыць: «Мы на некалькі пакаленняў адышлі назад да дзікай пары... Цёмна ў хаце, цёмна і на душы селяніна, бо няма адкуль чакаць яму дапамогі і ратунку».

І такіх пісем, такіх прыкладаў можна было-б прывесці сотні і тысячы. Жахліва доля працоўных у фашысцкай Польшчы.

Пра лёс працоўных у фашысцкай Італіі ярка гаворыць пісьмо, змешчанае ў антыфашысцкай газеце «Вочэ дэлы італьяні», якая выходзіць ў Парыжы. Пісьмо атрымана з Італіі на адрас брата, які знаходзіцца ў эміграцыі.

«Дарагі брат,—піша рабочы з правінцыі Падуа,—нас праследуе нянічасце, і галеча не дае нам перадыхнуць. Вы не можаце сабе ўявіць, як цяжка наша жыццё. Не гледзячы на летні сезон, мы ядзім адну толькі гародніну, смак мяса зусім забылі. Прадукты надзвычай дорагі, заробтак нікчэмны, нясталы. Калі-б вы ўбачылі нашу страшэнную галечу, вы прышлі-б у распач».

Не лепш жывуць працоўныя масы ў іншых капіталістычных краінах. Сотні мільёнаў працоўнага люду галадаюць і асуджаны на па-

ступовае выміранне. А ў гэты час кучка капіталістычных фашысцкіх заправіл набівае свае кішэні мільярднымі прыбыткамі, знішчае прадукты, каб яшчэ вышэй ускруціць цэны, яшчэ больш здабыць сабе спажытку.

СССР — адзіная краіна на свеце, дзе добрабыт працоўных мас няўхільна расце, дзе ліквідавана беспрацоўе, дзе гаспадаром свайго лесу з'яўляецца сам народ. На Савецкі Саюз — радзіму соцыялізма — з верай і надзеяй глядзяць працоўныя і прыгнечаныя масы ўсяго капіталістычнага свету. Яны ўсё больш і больш пераконваюцца ў тым, што толькі соцыялістычная рэвалюцыя, толькі дыктатура пролетарыята здольны забяспечыць працоўным масам радаснае, культурнае і заможнае жыццё.

Само існаванне Савецкага Саюза і яго поспехі ў эканамічным і культурным будаўніцтве выклікаюць шаленства ў другім лагерах — у лагерах капіталістычных і фашысцкіх драпежнікаў. У сваёй зварынай нянавісці да СССР фашысцкія заправілы скалачваюць блок для ваеннага нападу на яго. Але, баючыся магутнасці нашай краіны, непераможнай сілы Чырвонай Арміі, яны пакуль што не адважваюцца напасти на нас адкрыта і спатайка рыхтуюць удар нашай эканоміцы. Для гэтай мэты нямецка-польскія фашысты і японскія імперыялісты засылаюць у нашы тылы сваіх агентаў, вярбуюць іх сярод асколкаў разгромленых партый трацкіска-бухарынскіх бандытаў і буржуазных нацыяналістаў. На гэтых здраднікаў соцыялістычнай радзімы нямецка-польскія фашысты і японскія імперыялісты ўскладаюць вялікія надзеі. Яны спадзяюцца, што шляхам шкодніцтва, дыверсій, забойства, шпіянажу ім удалася аслабіць абароназдольнасць Савецкага Саюза і падрыхтаваць зручны момант для ваеннага нападу на яго. Але фашысцкія імперыялістычныя драпежнікі пралічыліся. Партыя і Савецкі ўрад пры дапамозе слаўных чэкістаў і ўсяго савецкага народу выкрылі зграю фашысцкіх агентаў і наймітаў. Дыктатура рабочага класа раздавіла іх.

Аднак савецкі народ заўсёды павінен памятаць указанне таварыша Сталіна аб капіталістычным акружэнні, быць заўсёды пільным, зорка сачыць за прошукамі класавых ворагаў, своєчасова выкрываць і душыць іх як гадзін. Наш абавязак яшчэ больш мацаваць абароназдольнасць сваёй соцыялістычнай радзімы, маючы на ўвазе, што пагроза вайны не зменшылася.

Фашысцкія мракабесы імкнуцца патапіць у крыві працоўных мас увесь свет. Пад прыкрыццём «барацьбы з камунізмам» яны арганізавалі мяцеж у Іспаніі, каб прыбраць да сваіх рук яе землі і багацці. Слаю зброі нямецкія і італьянскія фашысты хочуць задушыць іспанскі народ, які гераічна змагаецца за сваю самастойнасць, за дэмакратычную Іспанію.

Пры прамым падтрыманні фашысцкай Германіі і Італіі напалі на Кітай японскія імперыялісты. Яны меркавалі, што з кітайскім народам

расправіцца лёгка, але пралічыліся. Кітайскі народ дае мужны адпор інтэрвентам, гераічна адстойвае сваю самастойнасць.

Разгром мірных гарадоў, забойства дзесяткаў тысяч нічым непавінных мірных жыхароў, жанчын і дзяцей, выклікаюць абурэнне ў народных масах усяго свету. Расце і мацнее грозная антыфашысцкая сіла—адзіны народны фронт.

Працоўныя масы ўсе мацней згуртоўваюцца вакол брацкіх камуністычных партый. «Ідэя штурму спее ў свядомасці мас»,—гаворыць таварыш Сталін. Сілы рэвалюцыі растуць і мацнеюць ва ўсім свеце. Іх натхняюць перамогі СССР—радзімы соцыялізма, якая гранітным уцесам высяцца сярод бушуючага капіталістычнага мора і цвёрда стаць на варце міру.

Праводзячы паслядоўную палітыку міру, СССР не баіцца пагроз. Моцная бязмежная любоўю ўсяго савецкага народу, краіна Саветаў дасць сакрушальны адпор усякаму, хто пасмее парушыць яе граніцы, яе мірную творчую працу.

«Наша краіна,—гаворыць таварыш Варашылаў,—краіна міру. Наша Армія—абаронца і аплот міру не толькі ў нашай краіне, не толькі для нашай краіны, але яна гатова зрабіць усё для таго, каб мір быў забяспечан усяму свету... Але калі хто паспрабуе на нашу краіну напасці і прымусіць нашых рабочых і работніц, калгаснікаў і калгасніц, нашу інтэлігенцыю, усю нашу краіну замест мірнай работы па пабудове вялікага, цудоўнага будынку соцыялізма ўзяцца за зброю... мы не толькі не пусцім ворага ў межы нашай радзімы, але будзем яго біць на тры тэрыторыі, адкуль ён прышоў».

* * *

Зараз уся наша краіна рыхтуецца да аднаго з найбольш адказных момантаў у жыцці савецкага народу—да выбараў Вярхоўнага Савета СССР па новай Сталінскай Канстытуцыі і новаму Выбарчаму закону. З кожным днём усё шырэй і шырэй разгортваецца выбарчая кампанія. Па ўсіх выбарчых акругах з вялікім уздымам, на высокім палітычным узроўні праходзіць абмеркаванне кандыдатаў у дэпутаты Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей. На сходах рабочых, калгаснага сялянства, савецкіх служачых, навуковых работнікаў, чырвонаармейцаў і т. д. у кандыдаты вызначаюцца лепшыя людзі нашай вялікай соцыялістычнай радзімы. На ўсіх сходах працоўныя масы першым кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР вылучаюць свайго любімага правадыра і настаўніка—таварыша Сталіна і яго бліжэйшых саратнікаў—таварышоў Молатава, Кагановіча, Варашылава, Калініна, Ежова і іншых. Савецкі народ бязмежна любіць сваіх правадыроў і кіраўнікоў, партыю Леніна—Сталіна, якія прывялі нашу краіну да перамогі соцыялізма. Беларускі народ аднадушна, разам

з усімі народамі нашай неабсяжнай краіны, жадае абраць у Вярхоўныя органы краіны вялікага Сталіна і яго бліжэйшых саратнікаў.

Савецкая краіна—адзіная у свеце дзяржава, дзе няма дзялення народаў на пануючых і прыгнечаных. Народы краіны сацыялізма, незалежна ад нацыянальнасці і расы, карыстаюцца аднолькавымі правамі ў дзяржаўным і гаспадарчым будаўніцтве. Ажыццяўленне ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі прывяло да росквіту культуры ўсіх народаў СССР, культуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу. Савецкая ўлада, ствараючы шматнацыянальную дзяржаву, паклала ў аснову свабоднас, брацкас, сацыялістычнае супрацоўніцтва народаў. Усе народы на аднолькавых правах будуць удзельнічаць у выбарах вярхоўных органаў Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. 12 снежня народы Савецкага Саюза пойдунь да выбарчых урнаў, каб аддаць свае галасы за лепшых людзей сацыялістычнай радзімы.

Перад усімі партыйнымі арганізацыямі і кожным камуністам стаць задача—быць на чале мас, узначальваць узросшую палітычную актыўнасць мас, добра растлумачыць шырокім масам выбаршчыкаў новы Выбарчы закон і забяспечыць такую падрыхтоўку і правядзенне выбараў, каб ні адзін вораг народу не здолеў пралезці ў вярхоўныя органы краіны.

Роля партыі ў цэлым і кожнай паасобнай партыйнай арганізацыі, як палітычнага кіраўніка мас, як кіруючага ядра ўсіх арганізацый працоўных, асабліва ўзрастае зараз у сувязі з нябачаным ростам палітычнай актыўнасці мас. Ад работы партыйнай арганізацыі па падрыхтоўцы да выбараў і кіраўніцтва масамі будуць залежаць і вынікі выбараў.

Падрыхтоўка да выбараў павінна быць шчыльна звязана з ажыццеленнем усёй партыйна-масавай работы, каб шырэй ахапіць палітычным уплывам беспартыйныя масы і накіраваць узросшую іх актыўнасць на далейшае ўмацаванне дыктатуры рабочага класа.

Узросшую палітычную актыўнасць у радах партыі і сярод беспартыйных мас неабходна выкарыстаць, каб узняць на новую ступень усе галіны партыйнай і грамадскай работы, яшчэ больш умацаваць сувязь камуністаў з беспартыйнымі, яшчэ шчыльней згуртаваць шырокія масы працоўных вакол партыі Леніна—Сталіна, вакол правадара партыі таварыша Сталіна.

Партыя большэвікоў пад кіраўніцтвам Сталіна—геніяльнага правадара ўсіх працоўных і прыгнечаных—за 20 год дыктатуры рабочага класа ператварыла Савецкі Саюз у непрыступную крэпасць сацыялізма. Пад мудрым кіраўніцтвам таварыша Сталіна—вернага паслядоўніка ленінскага вучэння—партыя аб'яднала і ўмацавала брацкі Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, забяспечыла небывалы росквіт яго эканомікі і культуры, шчаслівае і радаснае жыццё ўсіх яго народаў. Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і таварыша Сталіна савецкі

народ атрымаў самую дэмакратычную у свеце Канстытуцыю. У вярхоўныя органы СССР савецкі народ пашле лепшых сваіх прадстаўнікоў і першым дэпутатам выбера свайго правадыра, настаўніка і бацьку—таварыша Сталіна.

Пад сцягам Леніна—Сталіна партыя большэвікоў прывяла нашу краіну да перамогі соцыялізма, пад гэтым-жа сцягам і кіраўніцтвам Сталіна яна павядзе савецкі народ к камунізму.

гр
ка
дн
зн
ча
со

чот

пр
ўм
вл
пл
на
абв

ад
тай
і п
вол
без

вар-
дстаў-
ніка і

нашу
цтвам

А. Свам

20 год барацьбы за мір

I

Першая дзяржава пролетарскай дыктатуры нарадзілася пад грукат баеў самай страшэннай, найбольш кровапралітнай з войнаў, калі-небудзь перажытых чалавецтвам. Пытанне аб міры з перашага-ж дня існавання савецкай улады стала адным з асноўных пытанняў знешняй палітыкі савецкага ўрада. Дваццаць год прайшло з таго часу, але барацьба за мір і зараз з'яўляецца асноўнай задачай савецкай знешняй палітыкі.

На XVII з'ездзе партыі таварыш Сталін коратка і згранічнай чоткасцю фармулюваў гэту асноўную задачу.

«Наша знешняя палітыка ясна,—сказаў таварыш Сталін.— Яна ёсць палітыка захавання міру і ўзмацнення гандлёвых адносін з усімі краінамі. СССР не думае пагражаць каму-б там ні было, і тым больш напасці на каго-б там ні было. Мы стаім за мір і адстойваем справу міру. Але мы не баімся пагроз і гатовы адказаць ударам на ўдар падпальшчыкаў вайны».

За 20 год свайго існавання СССР даў незлічоную колькасць прыкладаў рашучай і паслядоўнай барацьбы за справу міру. Мяняліся ўмовы, у якіх гэта барацьба адбывалася, мяняліся яе формы і метады, але барацьба за мір паміж народамі заставалася асновай знешняй палітыкі савецкага ўрада.

Ужо на другі дзень пасля вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, на другім Усерасійскім з'ездзе Саветаў працоўных нашай краіны абвясцілі сваю волю к міру.

«Рабоча-сялянскі ўрад,—гаварыў дэкрэт аб міры, прыняты з'ездам Саветаў, — які створан рэвалюцыяй 6—7 лістапада (24—25 кастрычніка) і апіраецца на Саветы рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў, прапануе ўсім ваюючым народам іх урадам пачаць безадкладна перагаворы аб справядлівым дэмакратычным міры».

Адначасова з'езд Саветаў аб'явіў «безумоўна і безадкладна адмененым» увесь змест заключаных царскім і часовым урадамі тайных дагавораў, «паколькі ён накіраван... к дастаўленню выгад і прывілеяў рускім памешчыкам і капіталістам». Ажыццяўляючы волю з'езда, савецкі ўрад прапанаваў усім ваюючым краінам безадкладна заключыць перамір'е на ўсіх фронтах і прыступіць

да перагавораў аб міры Гэты мір быў абвешчаны народамі нашай радзімы і нашым урадам, як мір без анексій, г. зн. без захопу чужых зямель, без гвалтоўнага далучэння чужых народнасцей і без кантрыбуцый, г. зн. без спагнання ваеннай дані.

Даволі прыпомніць абстаноўку, у якой разнёсся па ўсяму свету гэты заклік да справядлівага дэмакратычнага міру, каб уявіць сабе, які ўплыў гэта прапанова аказала на розумы шматмільённых мас працоўных усіх краін і на далейшы ход падзей. Лозунг «мір без анексій і кантрыбуцый» стаў папулярнейшым лозунгам рабочых і сялян усіх краін. Перад масамі працоўных, апранутых у салдацкія шынелі і кінутых міжнародным імперыялізмам у акопы на ўзаемнае знішчэнне, ўпершыню ва ўсю шырыню адкрыліся шляхі выхаду з сусветнай бойні. Дэкрэт аб міры правільна зразумелі працоўныя масы усіх краін, як сведчанне поўнага разрыву першага пролетарскай дзяржавы з палітыкай імперыялістычнага гвалту, былой палітыкай царскага рэжыму. Прынятая савецкім урадам «Дэкларацыя праў народаў Расіі» (15 лістапада 1917 г.), якая ўстанавіла «права народаў Расіі на свабоднае самавызначэнне аж да аддзялення і ўтварэння самастойнай дзяржавы», паказала прыклад рэвалюцыйнага вырашэння нацыянальнага пытання. Важнейшую ролю адыграла падпісаная Леніным і Сталіным «Адоўга Савета Народных Камісароў РСФСР да ўсіх працоўных мусульман Расіі і Ўсходу» (17 снежня 1917 года). Гэтай адоўгай савецкі ўрад абвясціў адмаўленне ад таіных дагавораў аб раздзеле Турцыі і Персіі і аб захопе Канстантынопаля.

Маладой савецкай рэспубліцы прышлося аднак заваёўваць сваё права на мір са зброяй у руках. Застрэльшчыкам барацьбы супроць Савецкай Расіі выступіў нямецкі імперыялізм, справы якога на заходнім фронце з кожным днём ішлі горш і горш. На заклік да справядлівага дэмакратычнага міру драпежны нямецкі імперыялізм адказаў арганізацыяй інтэрвенцыі на нашых заходніх граніцах, дапамогай фінляндскім белавардзейцам і ўкраінскім сепаратыстам. У Брэст-Літоўску ён навязаў Савецкай рэспубліцы рабаўнічыя ўмовы міру. Здрадніцкае парушэнне Іудушкай Троцкім— гэтым мярзотным агентам гітлераўскага фашызма—указанняў Леніна і Сталіна аб падпісанні міру і супраціўленне так званых «левых камуністаў» (контр-рэвалюцыянеры Бухарын, Пятакоў, і інш.) аказала паслугу нямецкаму імперыялізму, дазволіўшы яму пагоршыць і без таго цяжкія ўмовы Брэст-Літоўскага дагавора. Пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна наша партыя правяла маладую Савецкую рэспубліку праз іспыты Брэсцкага міру. Рэвалюцыя ў Германіі і ануляванне Брэсцкага дагавора 11 лістапада 1918 г. бліскуча пацвердзілі правільнасць ленинска-сталінскай лініі ў гэтым пытанні.

Савецкай краіне прышлося абараняць сваё права на мір і незалежнае свабоднае існаванне таксама і ад імперыялістаў краін Антанты, адказаўшых на заклік да міру дапамогай белавардзейскім генералам Калчаку, Дзенікіну, Врангелю і інш. і прамой інтэрвенцыяй супроць Савецкай рэспублікі. Працоўныя Савецкага Саюза і, у прыватнасці, працоўныя нашага Далекага Ўсходу, асабліва запамілі японскую інтэрвенцыю, якая цягнулася чатыры з паловай гады і пакрыла крывёй і руінамі наш багацейшы Далека-Ўсходні край. Нарэшце, узнікшыя на руінах царскай Расіі, кайзераўскай Германіі і Аўстра-Венгерскай манархіі дробныя пагранічныя з Савецкай рэспублікай дзяр-

жавы спрабавалі ў сваю чаргу то пры дапамозе германскіх імперыялістаў, то пры дапамозе імперыялістаў краін Антанты ўрваць кавалкі савецкай зямлі. Усе гэтыя спробы былі біты. Асоба належыць адзначыць вайну з пэнскаю Польшчай, якая хацела захапіць землі украінскага і беларускага народаў і ператварыць гэтыя народы ў рабоў польскіх памешчыкаў і капіталістаў.

Перамогі кіруемай Леніным і Сталіным Чырвонай Арміі, выкаванай большэвіцкай партыяй і змагаўшайся з ворагамі Савецкай краіны пры поўным падтрыманні усіх працоўных нашай радзімы і перадавых рабочых усяго свету, вызвалілі Савецкую краіну ад нямецкіх акупантаў, ад белагвардзейскіх генералаў, ад японскіх інтэрвентаў, ад польскіх паноў. Савецкая ўлада сілаю зброі заваявала права народаў нашай неабсяжнай радзімы на мір і на мірнае будаўніцтва. Яна вызела працоўных нашай краіны з сусветнай імперыялістычнай бойні і вызваліла іх назаўсёды ад улады капітала — першапрычынны усіх войнаў нашай эпохі.

II

Яшчэ да выгнання з нашай зямлі апошняга белагвардзейца і інтэрвента ў 1920—1921 гг. пачаўся пералом у адносінах капіталістычнага свету з савецкімі рэспублікамі. 2 лютага 1920 г. быў заключан, пасля разгрому Юдзеніча, мірны дагавор з Эстоніяй. 12 ліпеня 1920 г. быў заключан дагавор з Літвой, 11 жніўня 1920 г. — з Латвіяй, 15 кастрычніка 1920 г. — з Фінляндыяй. Дагавор з Польшчай быў заключан 18 сакавіка 1921 г. Гэтыя дагаворы ўстанавілі мірныя адносіны Савецкай рэспублікі з мяжуючымі з ёю на захадзе капіталістычнымі краінамі. Усе гэтыя краіны або цалкам або ў большай частцы ўваходзілі раней у склад Расійскай імперыі. Таму ў пералічаных вышэй дагаворах Савецкі ўрад ажыццявіў на практыцы абвешчаныя Леніным і Сталіным прынцып самавызначэння нацый, аж да аддзялення. Так, артыкул 2 дагавора з Эстоніяй гаварыў, напрыклад: «Выходзячы з абвешчанага РСФСР права усіх народаў на свабоднае самавызначэнне аж да поўнага аддзялення ад дзяржавы, у склад якой яны уваходзяць, Расія прызнае бездагаворачна незалежнасць і самастойнасць эстонскай дзяржавы».

У 1921 г. былі заключаны дагаворы з ўсходнімі суседзямі Савецкай Расіі, аформіўшыя адносіны паміж савецкай дзяржавай і гэтымі краінамі. 26 лютага быў заключан дагавор з Іранам, 28 лютага — з Афганістанам, 16 сакавіка — з Турцыяй, 5 лістапада — з Мангольскай народнай рэспублікай. Пазней быў заключан дагавор з Кітаем. Усе гэтыя дагаворы зафіксавалі прынцып адмаўлення Савецкай Расіі ад праў і прывілеяў імперыялістычнай царскай манархіі ў гэтых краінах і прынцып роўнапраўнасці гэтых краін у міжнародных адносінах.

У адносінах РСФСР з капіталістычнымі краінамі, не мяжуючымі непасрэдна з савецкімі рэспублікамі, зруч таксама наступіў яшчэ да сканчэння грамадзянскай вайны ў Расіі. 16 студзеня 1920 г. была адменена аб'яўленая Антантай блакада Савецкай Расіі. 16 сакавіка 1921 г. было заключана часовае гандлёвае пагадненне з Англіяй і следам за ім — дагаворы з Германіяй (6 мая 1921 г.), з Італіяй (25 ліпеня 1921 г.), з Нарвегіяй (2 верасня 1921 г.) і з Аўстрыяй (7 снежня 1921 г.). Усе гэтыя дагаворы сведчылі аб тым, што краіны капіталістычнага акружэння к пачатку 1922 г., за выключэннем Японіі, ужо

разумелі немінучасць краху белавардзейшчыны і дарэмнасць інтэрвенцыі. У 1922 г. капіталістычны свет зрабіў першую спробу дагаварыцца ў шырокім маштабе з савецкімі рэспублікамі. Савецкая Расія была запрошана на канферэнцыі ў Генуі і Гаазе. Дыпламатыя буржуазных краін прапавала навязаць савецкім рэспублікам «дапамогу» капіталістаў у справе «аднаўлення Расіі». Гэта «дапамога» мыслілася імі, як сродак звярнуць Расію на шлях капіталізма і такім чынам эканамічным шляхам ажыццявіць тое, чаго ім не ўдалося дабіцца сілай зброі. У адпаведнасці з гэтым, прадстаўнікі капіталістычных краін паставілі на канферэнцыі ў Генуі і ў Гаазе такія ўмовы «дапамогі», якія павінны былі на дзесяцігоддзі закабаліць народы нашай краіны (уплата царскіх даўгоў і т. п.). Гэтыя ўмовы былі з агідай адвергнуты. Большэвіцкая партыя і савецкі ўрад ў барацьбе з Троцкім, Сакольнікавым і іншымі здраднікамі, цвёрда верачы ў творчыя сілы і здольнасці працоўных мас, апіраючыся на гэтыя масы і планава скарыстоўваючы агромныя рэсурсы краіны, справіліся з разрухай, выкліканай вайной і інтэрвенцыяй, уласнымі сіламі.

Перыяд грамадзянскай вайны і інтэрвенцыі супаў з перыядам важнейшых змен у міжнароднай абстаноўцы. У канцы 1918 г. завяршыўся ваенны разгром Германіі і яе саюзнікаў. 28 чэрвеня 1918 г. быў падпісан Версальскі дагавор і следам за ім рад іншых дагавораў, якія аформілі перадзел свету на аснове новых суадносін сіл. Гэтыя дагаворы ні ў якой ступені не адпавядалі прынцыпам дэмакратычнага і справядлівага, міру. Яны падзялілі свет на два лагеры: пераможаных і пераможцаў, і выклікалі да жыцця новыя супярэчнасці паміж капіталістычнымі дзяржавамі. У гэтай абстаноўцы савецкая рэспубліка, ажыццявіўшы выхад з вайны імперыялістычнай, перамогшы ў грамадзянскай вайне і прыступіўшы да мірнага будаўніцтва, скарысталі ўсе магчымасці для наладжвання мірных адносін з капіталістычным акружэннем. Не гледзячы на пэўны пералом у адносінах капіталістычнага свету да Савецкага Саюза, гэта задача была не з лёгкіх. Аб гэтым сведчаць такія факты, як забойства Вароўскага, ўльтыматум Керзона і т. д., якія былі арганізаваны найбольш агрэсіўнымі элементамі капіталістычнага акружэння для таго, каб сарваць мірныя адносіны з савецкімі рэспублікамі. Толькі пасля таго, як гэтыя правакцыі былі расстроены паслядоўнай мірнай палітыкай савецкага ўрада, пачалася новая паласа ў адносінах Савецкай Расіі з капіталістычнымі краінамі. У 1924 г. былі адноўлены дыпламатычныя адносіны паміж СССР, з аднаго боку, і Англіяй, Францыяй, Італіяй і іншымі краінамі, з другога. У жыцці Савецкай рэспублікі і ў яе барацьбе за мір наступіў новы перыяд.

III

У 1923—1924 гг. пачаўся новы перыяд у міжнародных адносінах звязаны, з аднаго боку, з так званай часовай адноснай стабілізацыяй капіталізма, і, з другога боку, з бурным ростам гаспадарчага развіцця Савецкага Саюза, з нарастаннем яго палітычнай магутнасці. Характэрным для данага моманту, — гаварыў таварыш Сталін у дакладзе актыву Маскоўскай арганізацыі 9 мая 1925 г., — з'яўляецца не толькі тое, што капіталізм і савецкі лад стабілізаваліся, але і тое што сілы гэтых двух лагераў дасягнулі некаторай часовай роўнавагі.

Ажыццяўляючы сваю палітыку захаваў міру і ўзмацнення гандлевых адносін з усімі краінамі, Савецкі Саюз заключыў у гэты перыяд рад палітычных, гаспадарчых, тэхнічных дагавораў і пагадненняў з краінамі, якія падтрымлівалі з ім нармальныя дыпламатычныя адносіны. У гэты перыяд пачаў разгортвацца гандаль Савецкага Саюза з краінамі капіталістычнага акружэння, пачалі завязвацца гаспадарчыя, культурныя, тэхнічныя і іншыя сувязі.

Асоба належыць адзначыць адносіны Савецкага Саюза з Германіяй, якая толькі што пачала апраўляцца ад ваенных узрушэнняў і пасляваеннага эканамічнага і палітычнага крызісу. Яшчэ ў красавіку 1922 г. быў заключан дагавор у Рапалло, які ўрэгуляваў у асноўным спрэчныя пытанні, што стаялі ў адносінах двух краін. Гэты дагавор у наступныя гады быў папоўнен і развіт палітычнымі, гаспадарчымі і тэхнічнымі пагадненнямі, якія ўстанавілі паміж СССР і Германіяй, у той час Веймарскай дэмакратычнай рэспублікай, нармальныя адносіны. Адносіны з Савецкім Саюзам прадстаўлялі для Германіі, ізаляванай і аслабленай вайной і пасляваенным крызісам, агромны палітычны і эканамічны інтарэс. Яны адначасова садзейнічалі і справе міру ў Еўропе. Аднак ужо ў той час нямецкія кіруючыя колы імкнуліся скарыстаць добрыя адносіны з СССР для таго, каб даражэй прадаць варожым СССР капіталістычным групам супрацоўніцтва Германіі ў антысавецкіх выступленнях і правакацыях. Хістанні кіраўнікоў нямецкай знешняй палітыкі знайшлі найбольш яркае выражэнне ў канфлікце, звязаным з налётам на Берлінскае гандлёвае прадстаўніцтва СССР. У той ці іншай форме Германія ўключалася ва ўсе антысавецкія кампаніі, прабуючы выгаварыць для сябе ўступкі і ільготы за «змену арыентацыі».

Падтрымліваючы нармальныя адносіны з краінамі капіталістычнага акружэння, Савецкі Саюз асабліваю ўвагу ўдзяліў у гэты перыяд сваёй барацьбе за мир пытанню аб раззбраенні і абмежаванні ўзбраенняў. Гэта пытанне глыбока хвалявала самыя шырокія масы працоўных усяго свету, якія патрабавалі ад сваіх урадаў выканання абяцанняў, даных у час вайны. Вядома, што кіраўнікі капіталістычнага свету дэмагагічна сыпалі абяцанкамі, што вайна 1914—1918 гг. будзе апошняй вайной. Пры заключэнні міру ім прыйшлося пайсці на ўключэнне ва ўмовы мірных дагавораў палажэнняў аб пастаноўцы на абмеркаванне пытання аб раззбраенні. Гэта абяцанне так і засталася вядома, нявыкананым. Аднак, поўнасьцю пазбегчы публічнага міжнароднага абмеркавання гэтага пытання капіталістычным краінам не ўдалося. Ім прыйшлося зрабіць выгляд, што яны шукаюць спосабаў вырашэння гэтага пытання і прывесці ў рух апарат створаны пасля вайны Лігі нацый.

Ужо на Генуэскай канферэнцыі ў красавіку 1922 г. савецкі ўрад, апіраючыся ў сваёй барацьбе за трывалы і доўгі мир на агольнае жаданне самых шырокіх мас працоўных прадухіліць магчымасць паўтарэння крывавай боіні 1914—1918 гг., выступіў з прапановай аб усеагульным скарачэнні ўзбраенняў, аб забароне карыстання атрутнымі газамі, аб забароне паветранай вайны і т. д. Гэта прапанова не сустрэла водгуку з боку капіталістычных дзяржаў. У тым-жа 1922 г. савецкі ўрад склікаў у Маскве канферэнцыю з удзелам прадстаўнікоў Эстоніі, Фінляндыі, Латвіі і Польшчы для абмеркавання пытання аб правядзенні прапарцыянальнага скарачэння ўзбраенняў. Гэта канферэнцыя таксама не дала рэзультатаў. Пазней савецкі ўрад прыняў

удзел у работах створанай Советам Лігі нацый камісіі па падрыхтоўцы канферэнцыі па раззбраенню. У гэтай камісіі савецкая дэлегацыя выступіла з праектам канвенцыі аб безадкладным усеагульным і поўным раззбраенні (15 лютага 1928 г.) і, пасля яго адхілення, унесла праект канвенцыі аб скарачэнні ўзбраенняў напалову для вялікіх краін і на 1/4 для меншых. У 1929 г. быў адхілен і гэты праект.

Не маючы магчымасці адкрыта выступіць супроць раззбраення, буржуазныя удзельнікі камісіі прабавалі спачатку арганізаваць змову маўчання вакол савецкага плана раззбраення; калі гэта не ўдалося, яны сталі ашукліваць яго пад рознымі зусім неістотнымі прадлогамі.

Савецкая дэлегацыя прыняла таксама ўдзел і ў работах канферэнцыі па раззбраенню, скліканай у 1932 г. Савецкі ўрад выступіў на гэтай канферэнцыі з радам канкрэтных прапанов аб скарачэнні ўзбраенняў і з прапановай аб ператварэнні канферэнцыі ў пастаянны орган міру. Канферэнцыя, як вядома, была сарвана фашысцкай Германіяй, якая вышла з Лігі нацый у верасні 1933 г. Пазіцыя савецкага ўрада ў пытанні аб раззбраенні і ў пытанні аб скарачэнні ўзбраенняў наглядна паказала ўсёму працоўнаму чалавецтву, што Савецкі Саюз праводзіць паслядоўную і прынцыповую палітыку міру, з'яўляецца праціўнікам вайны і асноўнай сілай, якая стаіць на варце міру. Публічнае абмеркаванне з трыбуны спачатку камісіі, а потым канферэнцыі па раззбраенню гэтага пытання, якое закранае лёс соцень мільёнаў людзей, зрабіў Савецкі Саюз і яго мірную палітыку папулярнымі ў самых глухіх кутках зямнога шара.

Міралюбіе савецкай краіны замаўчаць не ўдалося. У 1928 г. савецкі ўрад падтрымаў амерыканскую ініцыятыву і далучыўся да вядомага пакта Келлога аб адмаўленні ад вайны ў якасці сродку нацыянальнай палітыкі. Асобным пратаколам, падпісаным па ініцыятыве СССР радам мяжуючых з Савецкім Саюзам краін, савецкі ўрад увёў гэты пакт датэрмінова ў дзеянне ў сваіх адносінах з гэтымі краінамі.

Побач з удзелам у работах міжнародных арганізацый, пералічаных вышэй, Савецкі Саюз заключыў з радам краін так званыя дагаворы аб ненападзе, якія ўстанавілі абавязацельства прыбігаць у выпадках канфліктаў да мірнага вырашэння спрэчак, узнікаючых паміж СССР і гэтымі краінамі, і не прыбігаць да вайны для вырашэння гэтых спрэчак, а таксама не аказваць дапамогі і падтрымкі трэцім краінам, якія ў межах сваёй агрэсіўнай імперыялістычнай палітыкі нападуць на адну з падпісаўшых гэтыя дагаворы краін. Першы такі дагавор быў заключан з Турцыяй 17 снежня 1925 г. Потым дагаворы аб ненападзе былі заключаны з Афганістанам, Германіяй, Іранам, Італіяй, Латвіяй, Літвой, Польшчай, Фінляндіяй, Францыяй і Эстоніяй. Вызначаючы значэнне гэтых дагавораў, тав. Літвінаў у прамове на канферэнцыі па раззбраенню 11 лютага 1932 г. указаў, што гэтыя пакты з'яўляюцца свайго роду выдатным сродкам «для выяўлення мірных або процілеглых настрояў іншых дзяржаў». Сур'ёзныя сумненні ў іх мірных настроях выклікаюць тыя дзяржавы, якія прапановы аб заключэнні пакта аб ненападзе пад тым ці іншым прадлогам або без усякага тлумачэння зусім адхіляюць». Ён адзначыў таксама, што гэтыя пакты ўзмацняюць віну нападаючага ў выпадку парушэння міру. У сувязі з гэтым, трэба адзначыць пазіцыю Японіі, якая з'явілася краінай, адвергнуўшай прапанову аб заключэнні пакта аб ненападзе з Савецкім Саюзам, роля якой у правакацыі канфлікта на КУЧ прадстаўляецца цяпер бясспрэчнай.

IV

У 1929 г. капіталістычны свет быў ахоплен беспрэцэдэнтным эканамічным крызісам, які паразіў усе капіталістычныя краіны і ўсе галіны капіталістычнай гаспадаркі. Гэты крызіс цягнуўся рад гадоў і толькі ў 1935-1936 гг. некаторыя краіны дасягнулі ўзроўню вытворчасці 1929 г. і цяпер яшчэ, у 1937 годзе, вынікі крызісу даюць сябе жорстка адчуваць, і ўжо зноў раздаюцца трывожныя сігналы аб новым скачку уніз, які чакзе капіталістычную гаспадарку у бліжэйшы час.

«Важнейшим результатом сусветнага эканамічнага крызісу з'яўляецца,—сказаў таварыш Сталін у 1930 г. у дакладзе XVI з'езду ВКП(б),—абнажэнне і абвастрэнне супярэчнасцей, уласцівых сусветнаму капіталізму».

Абвастрыліся «супярэчнасці ўнутрыкапіталістычнага парадку»: супярэчнасці паміж важнейшымі капіталістычнымі краінамі; паміж краінамі пераможцамі і краінамі пераможанымі, паміж імперыялістычнымі краінамі і каланіяльнымі залежнымі краінамі, паміж буржуазіяй і пролетарыятам капіталістычных краін.

Абвастрэнне гэтых супярэчнасцей прывяло да ўзмацнення ваеннай небяспекі. Гэта небяспека асабліва ярка выявілася ў двух пунктах зямнога шара. У сакавіку 1936 г. таварыш Сталін у гутарцы з Рой Говардам адзначыў наяўнасць двух ачагоў ваеннай небяспекі: японскага—на Ўсходзе і германскага—на Захадзе. Японскі імперыялізм ужо ў 1931 г. пачаў першы акт узброенай барацьбы за новы перадазел свету. Уноч на 19 верасня японскія войскі акупавалі Мукдэн і прыступілі да захопу Манчжурый. Гэты захоп з'яўляўся толькі першым крокам на шляху ажыццяўлення шырокіх рэвалюцыйных планаў японскага імперыялізма, які мрыць аб зняволенні ўсяго Кітая і аб барацьбе за панаванне над светам.

З прыходам да ўлады ў 1933 г. у Германіі агрэсіўнага, чалавечана-ненавісніцкага фашызма стварыўся другі ачаг ваеннай небяспекі—у цэнтры Еўропы. Германскі фашызм, паставіўшы сваёй задачай зняволенне іншых народаў, марачы аб разгроме Францыі, аб захопе Украіны, аб багатых калоніях Англіі,—ліквідаваў Версальскі дагавор для таго, каб мець свабодныя рукі для барацьбы за гэтыя злучыныя мэты. У 1933 г. Германія вышла з Лігі нацый і сарвала канфэрэнцыю па раззбраенню. У 1934 г. пачалася адкрытая барацьба гітлераўскай Германіі за стварэнне вялікай і тэхнічна аснашчонай арміі агрэсіі. У 1936 г. Германія аднабакова парушае дагавор аб дэмілітарызацыі Рэінскай зоны і ірва Лакарнскі дагавор. Следам за тым Гітлер павялічвае ўдвая колькасць узброеных сіл фашыскай Германіі, ставіць пытанне аб звароце калоній і прыступае да ажыццяўлення плана шырокай фашыскай агрэсіі, арганізуючы ў першую чаргу фашысцкі мяцеж і інтэрвенцыю ў Іспанію. У іспанскай авантуры фашысцкая Германія дзейнічае поплеч з больш слабым, але не менш драпежніцкім і агрэсіўным італьянскім фашызмам. Апошні ў 1935—1936 гг. таксама ўступіў у адкрытую ўзброеную барацьбу за зняволенне чужых краін і народаў, захапіўшы Абісінію, пачаўшы інтэрвенцыю ў Іспанію. Улетку 1937 г. Японія робіць новы чынапад на Кітай, ставячы на гэты раз задачу захопу Паўночнага Кітая і падначалення цэнтральнага кітайскага ўрада. Фашысцкія агрэсары і японскія

імперыялісты знайшлі агульную мову. Славутая «вось Берлін—Рым» (1936 г.) і японна-нямецкі дагавор «супроць Комінтэрна» (1936 г.) зафіксавалі палітычнае супрацоўніцтва агрэсараў у іх барацьбе супроць міру. Не гледзячы на існуючыя паміж імперыялістычнымі драпежнікамі супярэчнасці і барацьбу, яны аб'ядналі свае сілы там, дзе ім трэба падтрымліваць адзін другога супроць мірных краін.

Сусветны эканамічны крызіс, які абвастрыў супярэчнасці ўнутры-капіталістычнага парадку, абвастрыў і супярэчнасці паміж капіталізмам у цэлым і паміж краінай будуючагася соцыялізма. У сувязі з разгортваннем эканамічнага крызісу ўзмацнілася тэндэнцыя да авантурыстычных наскокаў на СССР і да інтэрвенцыі. На XVII з'ездзе партыі таварыш Сталін адзначыў, што некаторыя палітычныя колы капіталістычнага свету думаюць, што барацьбу трэба арганізаваць супроць СССР. «Яны думаюць разбіць СССР, падзяліць яго тэрыторыю і пажывіцца за яго кошт».

Барацьба савецкай дзяржавы за мір на гэтым этапе не з'яўляецца вынікам нашай баязні перад капіталістычным акружэннем. Паклепнікам, якія прабавалі «тлумачыць» міралюб'е краіны Саветаў гэтымі пабуджэннямі, таварыш Сталін адказаў у той-жа прамове з вычарпальнай яснасцю. «Наўрад ці можна сумнявацца,—сказаў ён,—што гэта вайна будзе самай небяспечнай для буржуазіі вайной». І няхай не наракаюць на нас паны буржуа, калі яны на другі дзень пасля такой вайны не далічацца некаторых блізкіх ім урадаў, якія цяпер шчасна царствуюць «міласцю божай».

Барацьба за мір, якую вядзе наш урад і наша краіна, тлумачыцца проста. Ні наш урад, ні народы Савецкага Саюза не хочуць вайны таму, што ў нас няма, ды па самому характару нашага ладу і не можа быць, ніякіх імперыялістычных інтарэсаў, ніякага жадання пажывіцца за чужы кошт. Міралюб'е Савецкага Саюза знайшло сваё выражэнне ў палажэнні нашага асноўнага закона—Сталінскай Канстытуцыі. Артыкул 49, пункт «к» Канстытуцыі ўстанаўляе, што Прэзідыум Вярхоўнага Савета «у перыяд паміж сесіямі Вярхоўнага Савета СССР абвешчае становішча вайны ў выпадку ваеннага нападу на СССР або ў выпадку неабходнасці выканання міжнародных дагаворных абавязацельстваў па ўзаемнай абароне ад агрэсіі».

Міралюб'е савецкай краіны знайшло сваё выражэнне і ў словах таварыша Сталіна, вядомых усяму свету і паўтараемых кожным грамадзянінам нашай радзімы:

«Ні адной пядзі чужой зямлі не хочам. Але і сваёй зямлі, ні аднаго вяршка сваёй зямлі не аддамо нікому».

У абстаноўцы прадваеннай свістапляскі барацьба за мір, якую праводзіць Савецкі Саюз, набыла новыя формы. Задача барацьбы за мір заключалася на даным этапе ў тым, каб аб'яднаць сілы ўсіх краін, «якія стаяць так ці інакш за захаванне міру» і проціпаставіць іх аб'яднаны фронт любому нападу агрэсараў. Вядома, што наглая агрэсія Японіі супроць Кітая, Італіі супроць Абісініі, Італіі і Германіі супроць Іспаніі маглі мець месца і не прывялі да гэтага часу да пагібелі агрэсараў толькі таму, што агрэсары не сустрэлі належнага супраціўлення з боку краін—староннікаў міру. Асноўнай прычынай слабасці супраціўлення агрэсару з'яўлялася і з'яўляецца да гэтага часу пазіцыя, занятая ў гэтым пытанні англійскімі кансерватыўнымі коламі, якія праяўлялі ва ўсіх выпадках агрэсіі патуранне агрэсару і

іхненне да зговару з сіламі, якія развязваюць новую вайну. Асабліва ярка гэта пазіцыя англійскіх кансерватараў выявілася ў пытанні фашысцкай інтэрвенцыі ў Іспаніі. Створаны па ініцыятыве англічан камітэт па неўмяшанню поўнаасцю заслужыў характарыстыку, даную тав. Літвінавым, назваўшым яго камітэтам па неўмяшанню ў інтэрвенцыю супроць іспанскага народу.

Хістанні вялікіх дзяржаў, нават у такім пытанні як ліквідацыя Лакарнскага дагавора, прывялі да таго, што малыя і слабыя краіны пачалі траціць упэўненасць у сваёй безапаснасці і праяўляць схільнасць да зговару з агрэсарам. Ведучы інтрыгі супроць справы міру, фашысцкія агрэсары высунулі ў якасці сродку зняволення краін, якія знаходзяцца пад пагрозай агрэсіі, ідэю так званай «лакалізацыі канфліктаў», згодна якой кожны раз, у выпадку нападу агрэсараў на якую-небудзь мірную краіну, усе астатнія краіны павінны пакінуць афяру нападу з вока на вока з агрэсарам і не ўмешвацца ў іх барацьбу, каб не ператварыць «мясцовы канфлікт» у сусветны. Гэтай лініі агрэсараў Савецкі Саюз, апіраючыся на краіны, якія знаходзяцца пад пагрозай агрэсіі, проціпаставіў сваю лінію. Усякая спроба агрэсіі, адкуль-бы яна ні выходзіла, павінна быць прасечана агульнымі намаганнямі ўсіх зацікаўленых у міры краін. У сваім выступленні на 17 сходзе Лігі нацый 21 верасня г.г. тав. Літвінаў паказаў, як спробы лакалізацыі канфліктаў, зробленыя ў выпадках агрэсіі ў Кітаі, Абісініі і Іспаніі, палегчылі падрыўную работу агрэсараў супроць справы міру і распалілі іх апетыты на новыя злачынствы супроць чалавецтва.

Выкрываючы палітыку лакалізацыі канфліктаў, Савецкі Саюз высунуў ідэю недзялімага міру і ўзаемадапамогі супроць усякага агрэсара. У барацьбе за ажыццяўленне гэтай ідэі ўзнікла палітыка калектыўнай безапаснасці, якая з'яўляецца ў сучасны момант асноўнаю зброяй у дыпламатычнай барацьбе за мир.

Дзякуючы цвёрдасці ў барацьбе за мир Савецкі Саюз у кароткі час стаў асноўнай сілай у ажыццяўленні палітыкі калектыўнай безапаснасці і фактычна заняў месца кіраўніка справай барацьбы супроць вайны. У гэтай барацьбе Савецкі Саюз апіраўся і апіраецца перш за ўсе на сваю растучую гаспадарчую і палітычную магутнасць. Рост магутнасці СССР, згуртаванне самых шырокіх працоўных мас вакол камуністычнай партыі і савецкай улады, бурны ўздым усёй народнай гаспадаркі,—усё гэта зрабіла Савецкі Саюз непрыступнай крэпасцю, сіла якой уносіць бадзёрасць у сэрцы ўсіх староннікаў міру.

Магутнасць нашай радзімы ўвасобілася ў нашай слаўнай Чырвонай Арміі, якая ператварылася ў мацнейшую армію свету. Рост палітычнай і ваеннай падрыхтоўкі камандзіраў РСЧА, рост баявой тэхнікі і апэратыўнага майстэрства Чырвонай Арміі з кожным днём усё больш і больш аслабляе рашучасць некаторых панюў саваць сваё свіное рыло ў савецкі гарод. Гэта магутнасць з'яўляецца таксама апорай недзялімасці міру і калектыўнай безапаснасці для ўсіх народаў.

Ажыццяўляючы палітыку міру, Савецкі Саюз выступіў у гэты перыяд з радам канкрэтных мерапрыемстваў. Па ініцыятыве СССР было ўзнята пытанне аб вызначэнні агрэсара і ў 1933 г. была заключана па гэтаму пытанню спецыяльная канвенцыя, якая аб'яднала рад краін. Вызначэнне агрэсара, зафіксаванае ў гэтай канвенцыі, адхіляе ўсякія дыскусіі аб тым, хто з'яўляецца агрэсарам і здзяйс-

ненне якіх дзеянняў павінна разглядацца, як агрэсія адной дзяржавы супроць другой. Гэта вызначэнне агрэсіі затрудніла падпальшчыкам вайны магчымасць завуаляваць свае разбойніцкія дзеянні туманам агульных разважанняў і гучных фраз.

У верасні 1934 г. Савецкі Саюз пашоў насустрач краінам, якія сгаяць так ці інакш за захаванне міру, і ўступіў у Лігу нацый. Ясна аддаючы сабе адказ, што пакт Лігі нацый не з'яўляецца абсалютнай гарантыяй міру, Савецкі Саюз тым не менш прыняў запрашэнне 30 краін ўступіць у Лігу, улічваючы, што з уходам з Лігі фашысцкай Германіі і Японіі, ўзмацняецца роля Лігі, як аднаго з 'сродкаў барацьбы за мір. Уступленне СССР у Лігу нацый прывяло да скарыстання Лігі для аб'яднання сіл супраціўлення агрэсару і ўзмацніла яе значэнне, як перашкоды на шляху развязвання вайны. Савецкі Саюз прыняў удзел у абмеркаванні ў Лізе раду пытанняў, закранаючых інтарэсы міру. У ліку гэтых пытанняў былі: вайна Балівіі і Парагвая, італа-абісінская вайна, аднабаковы разрыв Германіяй Лакарнскага дагавора, фашысцкая інтэрвенцыя ў Іспанію, напад Японіі на Кітай і т. д. На ўсіх гэтых пытаннях Савецкі Саюз займаў зусім чоткую і прынцыповую пазіцыю, падтрымліваючы ўсе меры і меры-емствы Лігі па ўмацаванню міру.

Імкнучыся да ўмацавання міру, Савецкі Саюз зрабіў многае і для палепшэння сваіх адносін з паасобнымі дзяржавамі. У 1933 г. былі адноўлены дыпламатычныя адносіны са Злучанымі Штатамі Амерыкі. У 1934 г. адноўлены адносіны з Балгарыяй, Венгрыяй, Румыніяй, Чэхаславакіяй, у 1935 г. з Бельгіяй. У гэтай сувязі трэба ўспамінуць і аб продажы КУЧ, які сведчыў аб цвёрдай мірнай палітыцы СССР на Ўсходзе.

Змагаючыся за арганізацыю калектыўнай безапаснасці, Савецкі Саюз актыўна ўдзельнічаў у перагаворах аб заключэнні так званага Усходняга пакта аб узаемадапамозе, які павінен быў гарантаваць мир ва Усходняй і Цэнтральнай Еўропе. Кіраўнікі савецкага ўрада публічна заявілі, што СССР жадае захаваць нармальныя адносіны і з Германіяй, калі апошняя адмовіцца ад планаў агрэсіі, змешчаных у кнізе Гітлера. Міралюб'е СССР не сустрэла аднак водгук у Германіі. Нямецкія фашысты не толькі не адмовіліся ад сваіх агрэсіўных планаў, але прабавалі нават прыцягнуць да іх і іншыя краіны. На лонданскай эканамічнай канферэнцыі нямецкі прадстаўнік Гугенберг выступіў аідкрыта з прапановай арганізаваць крыжовы паход супроць СССР. На фашысцкіх з'ездах у Нюрнбергу, у асаблівасці на з'ездах у 1936 г., Гітлер, Розенберг, Гебельс і інш. выступалі не раз з істэрычнымі прамовамі, насычанымі антысавецкімі папрозамі і паклёпам.

Сістэма ўзаемадапамогі супроць агрэсара была закладзена дагаворам Савецкага Саюза аб узаемнай дапамозе з Францыяй у маі 1935 г. Аналагічны дагавор быў заключан Савецкім Сюзам і з Чэхаславакіяй. Гэтыя дагаворы ўмацавалі справу міру не толькі на Усходзе, але і на захадзе Еўропы. Выкрываючы падпальшчыкаў вайны, Савецкі Саюз не раз на практыцы даказваў хістаючымся і нерашучым староннікам міру, што поспех справы міру залежыць ад адзінства і цвёрдасці дзеянняў староннікаў міру, ад крэпасці адпору агрэсару. Дзякуючы рашучай барацьбе СССР з патураннем агрэсара і са спробамі змовару з падпальшчыкамі вайны, спробы агрэсараў запалохаць староннікаў міру, ізаляваўшы іх адзін ад другога, не прывялі да ча-

каемых імі рэзультатаў. Толькі нядаўна краіны староннікі міру знайшлі дастаткова сіл, каб прыняць калектыўныя меры безапаснасці супроць нападу фашысцкіх піратаў у Міжземным моры. Не гледзячы на непаўнату гэтых мер, рашэнні Ііонскай канферэнцыі з'явіліся довадам таго, што ідэя калектыўнай безапаснасці з'яўляецца і па гэты дзень дзейснаю зброяй у барацьбе за мір.

Фашысцкія падпальшчыкі вайны дасканала разумеюць вядучую ролю Савецкага Саюза. Яны разумеюць, што рост сіл СССР, рост яго магутнасці, рост Чырвонай Арміі ўмацоўвае сілы ўсіх прыяцеляў міру і натхняе іх у барацьбе супроць вайны і фашызма. Вось чаму фашысцкія разбойнікі накіроўваюць усе сілы на тое, каб надарваць нашу магутнасць, скарыстоўваючы для гэтага ўсе сродкі правакацыі, дыверсіі і шпіянажу. Вось чаму з дапамогай свайго агента Троцкага яны ствараюць злчынныя гнезды шкоднікаў, правакатараў, шпіёнаў і дыверсантаў, засылаюць да нас сваіх шпіёнаў і дыверсантаў, скарыстоўваюць для гэтага мэты трацкіска-бухарынска-рыкаўскую нечысць. Рукамі тухачэўскіх, гамарнікаў і якіраў і іншых наемных злачынцаў яны пасягалі на абаронную магутнасць СССР, прабавалі надарваць сілу нашай Чырвонай Арміі. Працоўныя Савецкага Саюза горача віталі бяспасную барацьбу нашай партыі і ўрада супроць германа-японскіх шпіёнаў і дыверсантаў, супроць трацкіска-бухарынскіх агентаў фашызма. Працоўныя нашай краіны і ўсяго свету ведаюць, што гэта барацьба з'яўляецца барацьбой за мір, што поспех яе ламае планы падпальшчыкаў вайны і ўмацоўвае фронт міру, арганізатарам і кіраўніком якога з'яўляецца Савецкі Саюз. Працоўныя нашай краіны ні на мінуту не забываюць аб небяспеці нападу імперыялістаў на СССР. Пад кіравніцтвам нашай ленинска-сталінскай партыі і правадыра працоўнага чалавечтва ўсяго свету таварышы Сталіна і працоўныя нашай радзімы гатовы ў любы момант даць сакрушальны адпор ворагу, адкуль-бы ён ні паспрабаваў патражаць краіне будуючага сацыялізма.

Д. Горбах

Нацыянальна-культурнае будаўніцтва ў БССР к 20 гадавіне Кастрычніка

Дваццатую гадавіну Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі Краіна Советаў сустракае велізарнымі дасягненнямі і пераагамі на ўсіх участках соцыялістычнай будоўлі.

Сталінская Канстытуцыя з'яўляецца вынікам дваццацігадовай барацьбы працоўных мас Савецкага Саюза за пабудову соцыялізма. Вызвалены народ стаў поўнапраўным гаспадаром ўсіх матэрыяльных і культурных багаццяў сваёй неабсяжнай краіны, гаспадаром свайго лёсу, актыўным будаўніком свайго квітнеючага, радаснага і шчаслівага жыцця.

У брацкай сям'і з усім 170-мільённым насельніцтвам соцыялістычнай радзімы радасна сустракае вялікае свята вызваленай працы і ўвесь беларускі народ.

Ордэнаносная Беларусь стала краінай высокай культуры. Клопатамі партыі і савецкай улады пад кіраўніцтвам лепшага друга працоўных таварыша Сталіна створана Беларуская Акадэмія Навук, дзесяткі інстытутаў, навуковых і вышэйшых навучальных устаноў, шырокая сетка тэхнікумаў і школ сярэдняй асветы. Выраслі кваліфікаваныя кадры спецыялістаў соцыялістычнай прамысловасці і сельскай гаспадаркі. У асноўным ліквідавана няграматнасць. Ленінска-сталінская нацыянальная палітыка прывяла Савецкую Беларусь да культурнага, радаснага жыцця.

З усім іншымі малюнак наглядаем мы ў капіталістычных краінах, асабліва ў тых, дзе лютуе фашызм, рыхтуючы новы сусветны ваенны пажар, новую крывавую бойню. Капіталізм стаў тормазам культурнага росту народаў. Фашызм непрымірымы вораг усякай дэмакратыі і цывілізацыі.

У фашысцкай Германіі на вуліцах і плошчах палыхаюць кастры, на якіх азвярэлымі варварамі спальваюцца каштоўнейшыя помнікі чалавечай культуры. Звыш 1000 выдатных вучоных прагнаны з Германіі. Беспрацоўе дасягнула нечуваных памераў. Тысячы інжынераў рады знайсці работу хоць-бы ў якасці простага чорнарабочага.

Фашысцкая Польшча ў інтарэсах вайны і ўзбраенняў з года ў год рэзка скарачае асигнаванні на культуру і асвету. У 1935-36 навучальным годзе на вышэйшую школу ў Польшчы асигнавана сродкаў утвая менш, чым у 1929—30 годзе. Адначасова скарачаецца і набор у школы. З 1934 па 1935 г. кантынгент студэнтаў скараціўся больш як на 4 тысячы. Толькі ветэрынарныя ды медыцынскія факультэты ў сувязі з падрыхтоўкай захватніцкай вайны паказваюць некаторы рост. Пры з'яўленні процанце няграмадных сістэматычна скарачаецца падрых-

гоўка настаўнікаў для сярэдняй і пачатковай школы. Затое панская Польшча на прыкладу сваёй саюзніцы, фашысцкай Германіі, усямерна развівае богасловескія факультэты. Ніяка чаго і гаварыць, што вышэйшая асвета недаступна працоўнай моладзі.

Заходняя Беларусь стогне пад ботам польскага пана. Аб сваёй нацыянальнай культуры беларускі народ не можа нсват і марыць. Беларускія школы зачынены, культурныя таварыствы разганяюцца, краіна ідзе к дэградацыі.

На тэрыторыі Заходняй Беларусі ў час савецкай улады (1918-1919) было больш 100 беларускіх школ, 7 беларускіх гімназій і 2 настаўніцкія семінары. За гады белапольскай акупацыі ўсе яны закрыты. Голад і галеча, бяспраўнасць і невуцтва—вось малюнак жыцця беларускага народу Заходняй Беларусі пад ярмом польскага імперыялізма.

* * *

Беларускі народ на працягу шматвяковай гісторыі не меў сваёй дзяржаўнасці, гібеў у цемры і невуцтве, у бяспраўі і нястатку.

Вякамі араў беларус свол вузкі палетак крывенькай драўлянай сахой на лядашчым кані. Вякамі плялося за ім непазбыўнае гора. Струхнелая хата, змарнелыя дзеці, ад зары да зары непасільная праца на пана—вось сумны ўдзел бедняка селяніна, падданага царскай памешчыцкай Расіі. Расло малазямелле, і, каб не загінуць з голаду, селянін вымушан быў ісці ў заробаткі: ганяў платы, капаў зямлю, будаваў чыгункі, стаяў за брудным варштатам у цёмным, вільготным сутарэнні саматужнага прадпрыемства. Спрадвеку нястатак, галеча і голад панавалі ў рабочай і селянскай сям'і. Цёмны быў бел рус. Самадзяржаў не клапацілася аб народнай асвеце, бо з цёмнага чалавека лягчэй выціскнуць апошнія сокі, такога чалавека лягчэй трымаць у паслушэнстве капіталісту ды памешчыку.

Толькі вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя вызваліла беларускі народ ад спрадвечнага ўціску эксплуатацыйных класаў, заклікала к жыццю яго творчую ініцыятыву. Беларусь атрымала сваю дзяржаўнасць. З царскай калоніі, адсталай і забітай, пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і вялікага правадыра народаў таварыша Сталіна, Беларусь ператварылася ў квітнеючую ордэнаносную краіну сацыялізма.

У брацкай дружбе з усімі народамі Савецкага Саюза беларускі народ заваяваў гарантаванае права на працу, на асвету, на адпачынак.

Створана высокаразвітая прамысловасць, буйнае механізаванае сацыялістычнае земляробства. Небывала ўзрос матэрыяльны добр быт працоўных мас, расцвіла культура, нацыянальная на форме і сацыялістычная па зместу.

У царскі час Беларусь не мела ні адной навукова-даследчай установы. У паўразваленых селянскіх хатах тупіліся каля 4 000 царкоўна-прыходскіх школ. Затое царквы і турмы, бізун памешчыка і голад старанна абслугоўвалі працоўных Беларусі. Палі, жандарм ды прыстаў былі адзінымі прадстаўнікамі «культуры» на вёсцы.

Вольна ўздыхнуў беларускі народ толькі пасля перамогі Вялікай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Пры брацкай дапамозе вялікага рускага народу беларускі народ пабудаваў сабе новае, шчаслівае і заможнае жыццё. Палі Савецкай Беларусі катаюцца багатым ураджэем калгаснага хлеба. Гіганты індустрыі вырабляюць складаныя машыны для сацыялістычных паляў, багацце прадуктаў і тавараў шырокага спажывання.

Беларусь Советская дасягнула нябачаных поспехаў у культурна-палітычным росце, асабліва за час сталінскіх пяцігодак. Шчаслівая советская моладзь ахоплена шырока раскінутай сеткаю школ, тэхнікумаў, вышэйшых навучальных устаноў, якія рыхтуюць тысячы советскіх настаўнікаў, урачоў, інжынераў, артыстаў, мастакоў, музыкантаў, пісьменнікаў.

У 1914 годзе ва ўсіх відах школ (царкоўна-прыходскіх, земскіх, хедэрах, маліцвенных дамах і інш.) на тэрыторыі Беларусі, у тым ліку і Заходняй Беларусі, навучалася толькі 264 тыс. дзяцей. У 1937 годзе на тэрыторыі Советскай Беларусі—7 тысяч школ, у якіх навучаецца на сваёй роднай мове каля мільёна шчаслівых дзяцей советскага народу.

У 1914 годзе было 6.998 настаўнікаў. У 1937 годзе ў школах Советскай Беларусі працуе 31.687 настаўнікаў.

Школы царскага часу былі галоўным чынам царкоўна-прыходскія з 3-гадовым навучаннем. Сярэднія школы абслугоўвалі амаль выключна дзяцей прывілеяваных класаў.

У 1914 годзе школ няпоўнай сярэдняй асветы, пераважна духоўных семінарыяў, было ўсяго 77, з іх 62 у горадзе і 15 на вёсцы. Вучылася ў іх 2000 чалавек. У час гаспадарання нямецкіх і белапольскіх акупантаў з усіх гэтых школ засталася толькі адна. У 1937 годзе Советская Беларусь мае 1.597 няпоўных сярэдніх школ у горадзе і 1.445 на вёсцы. Вучыцца ў іх 379.702 чал.—павелічэнне ў 190 раз.

У 1914 годзе на вёсцы не было ні адной сярэдняй школы, а ў горадзе 51. У 1937 годзе мы маем 130 сярэдніх школ на вёсцы і 68.520 вучняў і 188 школ у горадзе з 123.189 вучняў. Такім чынам супроць 51 сярэдняй школы і 7.000 вучняў да рэвалюцыі Советская Беларусь мае 318 сярэдніх школ, гарадскіх і сельскіх, з ахопам 191.709 дзяцей.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі на тэрыторыі Беларусі былі толькі тры настаўніцкія семінарыі. Зараз створана шырокая сетка навучальных устаноў, якія рыхтуюць спецыялістаў вышэйшай і сярэдняй кваліфікацыі. Толькі ў 69 тэхнікумах (без музычнага, мастацкага і фізкультурнага) навучаецца 25.943 студэнты. За гады рэвалюцыі тэхнікумы падрыхтавалі дзесяткі тысяч спецыялістаў розных кваліфікацый.

Будаўніцтва сталінскіх школ дало магчымасць ліквідаваць у гарадах трэцюю змену заняткаў і значна скараціць зменнасць. У 1-м 30-37 навучальным годзе пабудавана 140 новых сталінскіх школ на 60.000 вучняў з іх у гарадах—31 школа на 27.000 вучняў.

У БССР праведзена ўсесагульнае абавязковае навучанне на базе пачатковай школы, а ў гарадах і пагранічных раёнах—на базе няпоўнай сярэдняй школы.

Для падрыхтоўкі настаўніцкіх кадраў створана шырокая сетка педінстытутаў і педвучылішчаў. Кадры настаўнікаў для беларускіх пачатковых школ і школ нацменшасцей рыхтуюць педагагічныя тэхнікумы. На 1 верасня 1937 года мы маем 14 педтэхнікумаў. У гэтым навучальным годзе з педтэхнікумаў выпушчана 2.187 настаўнікаў.

На 1 студзеня 1934 года ў тэхнікумах навучалася 4.292 студэнты, на 1 студзеня 1937 года—звыш 8.453 студэнтаў. За тры гады рост на 50,7%.

Для павышэння кваліфікацыі настаўнікаў арганізавана завочнае навучанне. У 1936-37 навучальным годзе завочнікі і экстерны складалі: у педтэхнікумах 11.757 чал., у 2-гадовых настаўніцкіх інстытутах 4.343 чал., у 4-гадовых пед'інстытутах і Беларускам дзяржаўным універсітэце 1.970 чал.

Настаўнік Савецкай Краіны пастаўлен на небывалую раней вышынню. Выключная ўвага, дапамога і клопаты партыі, урада і савецкага народу аб настаўніку ствараюць усе ўмовы для таго, каб ён мог часна і аддана выконваць сваю ганаровую ролю ў сацыялістычным грамадстве.

На гістарычную пастанову ЦК ВКП(б) аб школе і выступленне таварыша Сталіна на ўсесаюзнай нарадзе стаханаўцаў настаўніцтва БССР адказала магутным уздымам творчай ініцыятывы, шырокім разгорнутым сацыялістычнага спаборніцтва і ўдарніцтва. У 1935 годзе па Аршанскаму раёну спаборнічала 6,9% усіх настаўнікаў, у 1936—78%, у 1937—83%. У Бабруйскім раёне адпаведна: 46%, 57% і 73%. У Гомельскім: 55%, 69% і 72%. І т. д.

Да рэвалюцыі Беларусь не мела ні адной дашкольнай установы. Дашкольныя ўстановы ўзніклі толькі пасля Кастрычніка. Асабліва стала расці сець дашкольных устаноў з 1934 года. Кадры для дашкольных устаноў рыхтуюць спецыяльныя сярэднія навучальныя ўстановы—дашкольныя тэхнікумы. Для работнікаў дзяцячых садоў мы маем зараз 4 самастойныя тэхнікумы, 2 аддзяленні пры педвучылішчах і 3 ачаўныя педвучылішчы. Акрамя таго створана шырокая сець кароткатэрміновых курсаў, якімі за пяць апошніх год падрыхтавана каля 8.000 дашкольных работнікаў. Пры Менскім вышэйшым пед'інстытуте ёсць дашкольны факультэт, які рыхтуе высокакваліфікаваных спецыялістаў для дашкольных устаноў.

Метадычнае кіраўніцтва і дапамогу работнікам дашкольных устаноў аказваюць 12 спецыяльных кабінетаў, якія вядуць таксама і навукова-даследчую работу.

З кожным годам шырыцца стацыянарная сець дашкольных устаноў БССР. У 1934 годзе дзяцячых садоў было 658 на 32.875 дзяцей, у 1935 годзе—800 на 40.000 дзяцей, у 1936 годзе—845 на 42.275 дзяцей і ў 1937 годзе—1.176 на 54.600 дзяцей.

Акрамя таго вялікая колькасць дашкольнікаў абслугоўваецца сезоннымі дзяцячымі ўстановамі. У 1937 годзе дзяцячымі садамі, пляцоўкамі і інш. дашкольнымі ўстановамі было ахоплена каля 200.000 дзяцей.

У 1936 годзе ў сувязі з пастановай урада «Аб забароне абортаў і перапічэнні дзяцячых устаноў» пабудавана новых і прыстасавана пад дзяцячыя сады 25 памяшканняў на 2.570 месц. 30 новых дзяцячых садоў будзе адкрыта к святу Кастрычніка.

Бюджэт дашкольных устаноў у 1937 годзе толькі па Наркомасветы складае 21.108 тысяч рублёў, а ўсяго—звыш 40 мільён рублёў.

Да рэвалюцыі маса дзяцей абяздоленых бацькоў пакідалася на волю лёсу, паўняла армію беспрытульных. У БССР існуе зараз звыш 100 дзяцячых дамоў для выхавання сірот. У 1936 годзе дзяцячыя дамы падрыхтавалі і паслалі на вучобу ў рабфакі, тэхнікумы, ВПУ і ВТНУ звыш 2.000 чал.

Дарэволюцыйная Беларусь не мела ні адной вышэйшай навучальнай установы, ні аднаго навукова-даследчага інстытута. Зараз БССР мае 22 ВІУ і ВТІУ і 41 навукова-даследчую ўстанову.

У вышэйшых навучальных установах навучаецца 15.265 студэнтаў, у 72 тэхнікумах—27.812 і ў 20 рабфаках—6.629.

У БССР асветленні на асвету з кожным годам растуць. За апошнія шэсць год выдаткі на народную асвету па дзяржаўнаму і мясцоваму бюджэту павялічыліся ў чатыры разы—з 119 мільёнаў рублёў у 1932 годзе да 483 мільёнаў рублёў у 1937 годзе, а ў параўнанні з 1925—26 гг. яны выраслі ў 37 раз.

Нашы вышэйшыя навучальныя ўстановы нязмерна выраслі. Горацкі сельскагаспадарчы інстытут з захудалага землемернага вучышча у дзярэвінцы бы час ператварыўся ў глянцую ВІУ з моцнай чыгвіркай і навучальнай базай, з кангоўным абсталяваннем кабінетаў і лабараторый. Медыцынскі інстытут з медыцынскага факультэта, арганізаванага ў 1921 годзе, вырас у буйную вышэйшую навучальную ўстанову з кантынентам студэнцтва звыш 2.000 чал.

Беларусь да рэволюцыі не мела ні аднаго прафесара. Зараз у адным толькі Медыцынскім інстытуце працуюць 33 прафесары, з іх 20 дактароў навук. Мед.інстытут за кароткі час даў краіне звыш 2000 спецыялістаў.

Беларускі народ, пры дэмагозе брацкіх народаў вялікага Саюза, ВКП(б) і любімага Сталіна, дасягнуў гэтых гістарычных перамог на культурна-нацыянальным фронце і ў іншых галінах народнай гаспадаркі ў лютай барацьбе з ворагамі народу, здраднікамі радзімы, шпіёнамі і дыверсантамі. Бязлітасны разгром італьяна-фашыстаў, польскіх шпіёнаў, трацкісцка-бухарынскіх і іншых бандытаў забяспечыў Беларускаму народу гэтыя перамогі. Дасейня выкарыстанне іх подлых паследыдаў, энергічная і хуткая ліквідацыя вынікаў ішкядніцтва паскорыць пераможны рух к камунізму. Партыя большэвікоў Беларусі пад кіраўніцтвам ЦК ВКП(б) і таварыша Сталіна загартоўваецца ў барацьбе з ворагамі і ўпэўнена вядзе беларускі народ да новых перамог, да гістарычных выбараў у Вярхоўны Совет на падставе Сталінскай Канстытуцыі.

Сталінская Канстытуцыя—трыумф ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, дзякуючы якой беларускі народ падняўся з цемры мнулага да светлых вышын соцыялізма. З вусну працоўных не выходзіць любімае, роднае імя Сталіна, які даў беларускаму народу так многа радасці і шчасця.

Беларускі народ з небывалым натхненнем сустракае ўсёнараднае свята гістарычных перамог соцыялізма, як роўнапраўны член вялікай сям'і народаў Савецкага Саюза, цвёрдым поступам ідзе ён да светлай будучыні—камуністычнага грамадства.

І. Чопны

Загадчык Промадзвела ЦК КП(б)Б

Прамысловасць БССР за 20 год

Беларуская Соцыялістычная Савецкая Рэспубліка пад кіраўніцтвам ВКП(б) і вялікага Сталіна прыходзіць да 20 гадавіны Кастрычніка з вялікімі дасягненнямі ў галіне індустрыялізацыі. За гады двух сталінскіх пяцігодак прамысловае будаўніцтва ў БССР было велізарны размах. Фабрыкі і заводы Савецкай Беларусі павялічаны па апошніму слову навукі і тэхнікі.

Беларусь у дарэвалюцыйны час буйнай прамысловасці па сутнасці не мела. Як па колькасці рабочых, так і па валавой прадукцыі пераважала саматужная прамысловасць. У горадзе Менску ў 1912 годзе на 1440 прамысловых рабочых прыпадала 6100 саматужнікаў і рамеснікаў. Такія, прыкладна, суадносіны былі і па ўсіх астатніх буйных гарадах Беларусі. У дробных гарадах і мястэчках панавала выключна саматужна-рамесніцкая прамысловасць. Саматужнікі і рамеснікі ў 1913 годзе дávalі прадукцыі на 351 мільён руб. (у цэнах 1926-27 гг.), гэта часам як ватвая прадукцыя прамысловых прадпрыемстваў складала 99,9 мільёна рублёў. Такім чынам валавая прадукцыя саматужна-рамесніцкай прамысловасці была ў 31 разе менш усяй прадукцыі фабрычна-заводскіх прадпрыемстваў дарэвалюцыйнай Беларусі.

Толькі пасля Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, асабліва за гады двух сталінскіх пяцігодак, дзякуючы няўхільнаму ажыццяўленню ленинска-сталінскай нацыянальнай палітыкі і брацкай дапамозе рабочага класа вялікага Савецкага Саюза, Беларусь з краіны адсталай аграрнай, саматужна-рамесніцкай, прыгнечанай і паняволенай ператварылася ў адну з індустрыяльна-аграрных рэспублік вялікай соцыялістычнай радзімы.

Дэволі сказаць, што ў 1937 годзе аб'ём прамысловай прадукцыі БССР складае 2 мільярды 200 мільянаў руб.—у 22 разы больш чым у 1913 годзе.

Можна прывесці рад галін прамысловасці, назат паасобныя прадпрыемствы, аб'ём прадукцыі якіх на многа перавышае або ровен аб'ёму прадукцыі ўсёй прамысловасці дарэвалюцыйнай Беларусі. Адна м'галеўская шоўкавая фабрыка выпускае ў 1937 годзе прадукцыі на 60 з лішнім мільянаў рублёў, што, прыкладна, роўна прадукцыі ўсёй прамысловасці дарэвалюцыйнай Беларусі. Толькі два віцебскія прадпрыемствы—трыкатажна-панчошная фабрыка «Кім» і швейная «Сцяг індустрыялізацыі» выпускаюць сёлета прадукцыі ў паўтара раза больш, чым выпускала ўся прамысловасць дарэвалюцыйнай Беларусі.

Мясцовая прамысловасць БССР дае ў 1937 годзе прадукцыі на 170 мільёнаў рублёў або, прыкладна, у два разы больш усёй гадавой прадукцыі да рэвалюцыі.

Удзельная вага прамысловасці ва ўсім аб'ёме народнай гаспадаркі БССР складае ў 1937 годзе 73 проц. Гэты паказчык ярка падкрэслівае факт ператварэння Беларусі ў адну з індустрыяльна-капіталістычных рэспублік СССР.

Галоўнейшыя галіны прамысловасці Беларусі пабудаваны за гады двух сталінскіх пяцігодак. Амаль уся мясцовая прамысловасць БССР вырасла пасля Кастрычніка. З 89 прадпрыемстваў мясцовай прамысловасці толькі 19 пабудаваны ў дзярэволюцыйны час. Прычым пачаў адзначаць, што калі па колькасці прадпрыемстваў мясцовая рэспубліканская прамысловасць (без горсовецкай, райвыканкомаўскай і сама-тужна-прамысловай кааперацыі) вырасла за гэтыя гады, прыкладна, у 5 раз, то яе валавая прадукцыя павялічылася ў 47 раз. Гэта значыць, што новапабудаваныя заводы і фабрыкі Наркамата мясцовай прамысловасці прадстаўляюць сабой буйныя, тэхнічна дасканалыя асноўныя прадпрыемствы. Такі, прыкладна, характар мае прамысловасць і раду іншых наркаматаў БССР.

Прадукцыя Наркамата харчовай прамысловасці толькі рэспубліканскага значэння (без саюзаў самапрамысловаў) у 14 раз перавысіла аб'ём харчовай прадукцыі дзярэволюцыйнай Беларусі. Харчовая прамысловасць БССР па раду галін займае даволі значнае месца ў харчовай прамысловасці СССР. Беларуская рэспубліка дае дрожджаў каля 30 проц. усёй саюзнай вытворчасці, аліфы — таксама каля 30 проц., маргарыну—9,5 проц., макаронаў 7 проц. і т. д.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Беларусі налічвалася 597 фабрычна-заводскіх прадпрыемстваў з колькасцю рабочых не больш 25 тысяч. На 10 буйнейшых прадпрыемствах Беларусі (металапрамысловасць) працавала 850 рабочых або ў сярэднім 85 чалавек на прадпрыемства. У БССР толькі спачатку першай пяцігодкі пабудавана 1.790 прадпрыемстваў (пагодле даных 1936 г.). Гэтыя прадпрыемствы не толькі па сваёй тэхніцы, але і па аб'ёму вытворчасці і колькасці рабочых, ні ў якой меры не могуць быць параўнаны з дзярэволюцыйнымі. На кожным з 32 нашых прадпрыемстваў працуе ад 1000 да 7.000 рабочых. Такой колькасці рабочай сілы не ведалі прадпрыемствы дзярэволюцыйнай Беларусі.

Тэхнічны ўзровень вытворчасці характарызуецца асноўнымі вытворчымі фондамі. У дзярэволюцыйнай Беларусі яны былі мізэрнымі і вылічаліся сотнямі тысяч рублёў. У 1927—28 гг., праз 6—7 год пасля вызвалення Беларусі ад беларускага, калі вялікі Савецкі Саюз пад кіраўніцтвам партыі Леніна стаў пачаў аднаўляць і будаваць новую прамысловасць у БССР, асноўныя вытворчыя фонды яе складалі ўжо 82 мільёны 947 тысяч рублёў, а ў 1936 годзе, у рэзультате паспяховага выканання сталінскіх пяцігодак, асноўныя вытворчыя фонды буйнай (цэнзавай) прамысловасці БССР дасягнулі ўжо 638 мільёнаў 343 тысяч рублёў.

Прадпрыемствы капіталістычнай Беларусі амаль зусім не карысталіся механічнай і электрычнай рухаючай энергіяй. Асноўнай энергіяй былі тады рабочыя рукі, а ў лепшым выпадку—маламагутныя рухавікі. У 1936 годзе магутнасць паравых (механічных) рухавікоў на прадпрыемствах НКІ БССР складае ўжо 50.454 квт, электрагенератарных—

30.340 квт. Усяго электраматораў толькі ў наркамацкай прамысловасці працуе 84.172.

Дарэволюцыйная Беларусь не ведала вытворчасці складаных станкоў і машын, усім не мела тарфянай прамысловасці. Швейная прамысловасць прадстаўляла сабою дробныя саматужныя прадпрыемствы. Харчовая прамысловасць абмяжоўвалася некалькімі заводамі па вытворчасці гарэльні і безалкагольных напіткаў. Металіпрадпрыемствы займаліся вырабам плугоў, сякер і дробнага сельскагаспадарчага інвентара, звязанага з варварскай, адсталай тэхнікай.

Толькі пасля Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі БССР атрымала тэхнічна дасканалую металапрамысловасць. Гомсельмаш снабжаў складанейшымі машынамі не толькі БССР, але і рад іншых абласцей Савецкага Саюза. Да асноўных відаў вытворчасці нашых новых і рэканструяваных металапрадпрыемстваў адносяцца: ільнатрапальнікі Антонова і Сергеева, канавы-капальнікі, бегуны розных відаў, штурпавыя млыны, вентылятары, радыятары, рэбрыстыя трубы, элеватарныя машыны, баггеры, гідра-турбіны, цэнтробежныя помпы, поршневыя помпы, нацягчыя моты, ланцугі Галя і т. д. Станкабудаўнічая прамысловасць БССР выпускае 4.815 станкоў у год з 410,6 штук станкоў па Саюзу. Сярод іх прадольна-стругальныя, напярэчна-стругальныя, даўбежныя, радыяльна-свідравальныя і іншыя станкі.

Змяніла свой твар за гэтыя гады і саматужная прамысловасць. Уся саматужная прамысловасць у асноўным аб'яднана ў прамыслова-саматужную кааперацыю, з аб'ёмам прадукцыі ў 1937 годзе ў 385,6 мільёна руб. Такім чынам прамысловасць толькі адной сампромкааперацыі ў чатыры разы перавышае прамысловую прадукцыю дарэволюцыйнай Беларусі.

Шырока развілася паштова і электрасувязь у БССР. У 1913 годзе працягненне правадоў міжнароднай сеткі складала 10.000 кілометраў, у 1937 годзе—90.000 кілометраў. У дарэволюцыйнай Беларусі не толькі веска, але і мястэчкі і вясельныя цэнтры не былі тэлефанізаваны. У 1913 годзе налічвалася ўсяго 2.900 тэлефонных кропак, а ў 1937 годзе гарадская тэлефонная сувязь мае каля 26.000 кропак, з іх нізавая тэлефонная—3.400, сельсаведаў—1.284, МТС—110 і саўгасаў—274.

З развіццём прамысловасці расце і рабочы клас. У адной толькі дзяржаўнай прамысловасці БССР занята да 140 тыс. рабочых, у асноўным—беларусаў. У прамысловасці дарэволюцыйнай Беларусі налічвалася не больш дваццаці процантаў беларусаў. У 1929 годзе гэты процант дасягае ўжо 50,4, у 1936 годзе—66,2, а ў 1937 годзе перавышае 70. На віцебскай фабрыцы «КІМ», на томельскім шклозаводзе імя Сталіна ён даходзіць да 85—90. Усяго аб'яднана ў прафесіянальныя саюзы рабочых і служачых, занятых у розных галінах народнай гаспадаркі і культуры БССР, на 1 студзеня 1937 г. 510.573 чалавек. Колькасць жанчын на вытворчасці вырасла да 43,9 проц., сярод іх інжынерна-тэхнічных работнікаў—да 17,8 проц.

Да рэвалюцыі рабочым даводзілася працаваць у выключна дрэнных умовах, у нізкіх, цёмных, брудных памяшканнях, па 12, 13, а то і 15 гадзін у суткі. Заработная плата вучня і падмайстра складала ад 30 да 54 р. у год. Вучні за першы год вучобы амаль нічога не атрымлівалі, а ў большасці выпадкаў яшчэ і даплачвалі

гаспадару. Заработак на другі год хістаўся ад 5 да 15 рублёў, на трэці і чацверты—ад 10 да 30 руб. Рабочы не атрымліваў ніякай платы пры захворванні або страце працаздольнасці.

Вялікая соцыялістычная рэволюцыя дала рабочаму класу Беларусі, побач з усімі працоўнымі Савецкага Саюза, гарантаваны заработак, шчаслівае і радаснае жыццё. Вялікія заваяванні Кастрычніка запісаны ў гістарычным дакуменце нашай эпохі—Сталінскай Канстытуцыі.

У час адпускной кампаніі праз гарадскія дамы адпачынку праходзяць дзесяткі тысяч рабочых і служачых. Адны толькі рэспубліканскія дамы адпачынку абслужылі ў 1936 годзе 48.500 рабочых і служачых, не лічачы прапушчаных праз санаторыі і курортнае лячэнне. З кожным днём паляпшаюцца матэрыяльна-бытавыя ўмовы. Працоўныя Савецкай Беларусі ў выніку перамогі Кастрычніцкай рэволюцыі атрымалі магчымасць бясплатна навучаць сваіх дзяцей у сярэдніх школах, а ў вышэйшых навучальных установах—на дзяржаўнай стыпендыі. БССР мае зараз дзесяткі вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў, Беларускі дзяржаўны палітэхнічны інстытут штогод выпускае сотні камандзіраў соцыялістычнай вытворчасці.

Ворагі народу—агенты нямецка-польскага фашызма, здраднікі рэлігіі з лагера трацкіска-бухарынскай банды і контррэволюцыйныя нацыяналісты—па заданню фашыстаў імкнуліся падарваць эканамічную магутнасць БССР, адарваць яе ад вялікай сям'і народаў СССР, каб аднавіць капіталізм. Аднак фашысцкія найміты пралічыліся. Пры дапамозе і кіраўніцтве ЦК ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна ворагі народу былі выкрыты і разгромлены.

Сталінскі дэкрэт аб дапамозе бел рускаму народу выклікаў новую хвалю творчага энтузіязма на ўсіх участках соцыялістычнага будаўніцтва.

Працоўныя масы БССР сустракаюць 20 гадавіну Вялікай Кастрычніцкай рэволюцыі і выбары ў Вярхоўны Совет СССР барацьбой за да-тэрміновае выкананне плана апошняга года другой сталінскай пяцігодкі, вялікімі перамогамі на ўсіх фронтах соцыялістычнага будаўніцтва.

блѣу,
якай

русі,
отак,
саны
і.

пра-
ублі-
очых
тнае
овы.
цкай
яцей
цяр-
адніх
ытут
ці.

днікі
цый-
оваць
сям'і
іміты
біста

овую
чнага

грыч-
а да-
пяці-
цтва.

Уп. Галоўлітбела № 3346.

Тыраж 6 150 экз.

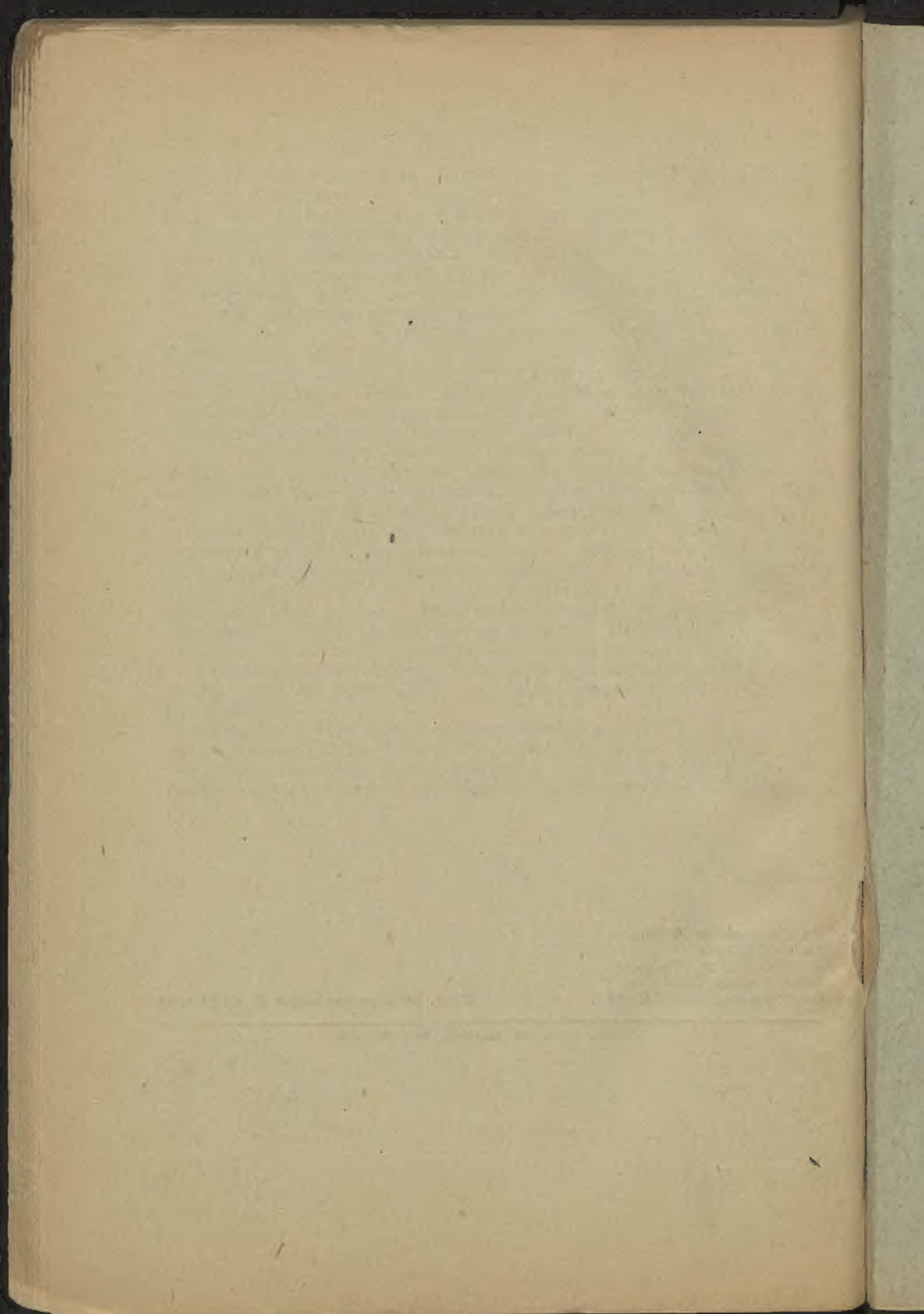
200 000 друк. зн. (31 $\frac{1}{2}$ арк.)

Здана ў набор 25/X—37 г.

Падпісана да друку 2/IX—37 г.

Нам. адк. рэдактара Г. СТЫРНЭ

Менск, друк. імя Сталіна. Зак. № 1660.

2

ЦАНА 40 кап.

077

0000000 1988890